

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2021-11-11
Stockholm

Mål nr
M 459-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-12-18 i mål nr M 5291-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Frentab Återvinning Aktiebolag, 556498-1487

Ombud: Alrutz' Advokatbyrå

Motparter

1. TA

2. RE

3. JK

4. Miljögruppen

5. KW

Ombud för 1–5: Agnes Advokatbyrå AB

6. Länsstyrelsen i Stockholms län

Dok.Id 1703900

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

7. CM

8. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun

9. Nacka kommun

10. Nacka Miljövårdsråd

11. Värmdö kommun

12. Nacka Golfklubb, 814000-9302

SAKEN

Tillstånd till fortsatt och utökad återvinnings- och bergtäktsverksamhet
samt vattenverksamhet på fastigheten XXX m.fl. i Nacka kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom återförvisar Mark- och miljööverdomstolen målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Frentab Återvinning Aktiebolag (bolaget) har, som bolaget slutligen bestämt sin talan, yrkat att tillstånd ska lämnas enligt 9 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad återvinnings- och täktverksamhet vid bolagets anläggning i Kovik enligt följande:

- mottagning, lagring och återvinning av massor som medför ringa föroreningsrisk (massor som uppfyller Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig mark-användning eller inerta massor enligt förordning 2001:512) till en mängd av högst 400 000 ton/år,
 - mottagning, lagring och återvinning av bitumenbaserad asfalt (lågt innehåll av PAH) till en mängd av 100 000 ton/år, trä till en mängd av 10 000 ton/år och djurspillning till en mängd av 2 500 ton/år,
 - mottagning och mellanlagring av farligt avfall till en mängd av 50 ton/år,
 - användning av totalt 2 100 000 ton avfall i form av massor m.m., som medför ringa föroreningsrisk (enligt ovan angiven definition), inom anläggningen för bullervallar och efterbehandling,
 - mottagning, krossning, lagring av entreprenadberg till en mängd av högst 400 000 ton/år,
 - uttag av berg till en mängd av 400 000 ton/år, dock med avdrag för den mängd entreprenadberg som tas in till anläggningen, samt
 - uttag av berg till en mängd av högst 3 750 000 ton under 15 års tid,
- allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i ansökan och i övrigt i målet.

Den årliga hanteringen av avfall och berg enligt ovan får sammantaget inte överskrida 400 000 ton.

I andra hand, för det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att användningen av avfallsmassor i efterbehandlingen inte bör avgöras nu utan i ett senare skede, har bolaget yrkat tillstånd till användning av totalt 200 000 ton avfallsmassor som medför ringa föroreningsrisk för bullervallar.

Bolaget har också yrkat tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till bortledning av grundvatten som samlats upp inom verksamhetsområdet och bortledning av ytvatten från Koviksträsk, det senare till en mängd av 30 m³/dygn, samt att få uppföra de anordningar som krävs härför, allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i ansökan och i övrigt i målet.

Bolaget har även yrkat att det föreslagna villkoret avseende fordonsrörelser, villkor 15, ska få följande lydelse ”Antalet fordonsrörelser till eller från bolagets anläggning får inte överskrida 155 per dag”.

Slutligen har bolaget yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förordna om omedelbar verkställighet av den dom vari tillstånd meddelas.

Om Mark- och miljööverdomstolen skulle anse att verksamheten kan tillåtas men anse sig förhindrad att pröva målet i sak, har bolaget yrkat att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för vidare prövning.

Länsstyrelsen i Stockholms län, Nacka kommun, Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun och Värmdö kommun har angett att verksamheten kan tillåtas.

Miljögruppen, TA, RE, JK och KW (Miljögruppen m.fl.) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. Om verksamheten bedöms tillåtlig har de yrkat att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning i sak. Om målet provas i sak av Mark- och miljööverdomstolen har de yrkat att ett eventuellt tillstånd ska förenas med av dem tidigare föreslagna villkor.

Nacka Miljövårdsråd har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. Om tillstånd skulle medges ska målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning i sak.

CM och Nacka Golfklubb har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande:

Det finns ett stort behov av ballastmaterial av olika kvaliteter och ett stort behov av anläggningar som kan ta emot entreprenadberg, dvs. berg som blir över från entreprenadarbeten såsom den planerade tunnelbanan till Nacka, i det område där anläggningen är belägen. Behovet av ballastmaterial kan endast delvis tillgodoses genom återvinning av entreprenadberg, det krävs även uttag av berg för att tillgodose behovet. Det är vidare en stor fördel om återvinningen av entreprenadberg och bergtäktverksamheten kan ske i en och samma anläggning på sätt som sker i bolagets anläggning. Det saknas motsvarande anläggningar i det aktuella området.

Bolagets i Mark- och miljööverdomstolen framställda yrkanden om verksamhetens omfattning innebär att verksamheten får en mindre omfattning än den som prövats enligt tidigare yrkanden. Den årliga hanteringen av avfall och berg sammantaget kommer inte att överskrida 400 000 ton vilket innebär att antalet fordonsrörelser per dygn kan begränsas till 155 utan att lastvikter och andel returlaster behöver öka på sätt som angetts tidigare. Detta antal transporter motsvarar den begränsning som finns för verksamheten idag.

En ny gång- och cykelväg planeras längs hela Lagnövägen och kommunen har för avsikt att anlägga en infartscykelparkering vid Gamla Skärgårdsvägen. Med de åtgärder som planeras kommer trafiksäkerheten på Lagnövägen att förbättras. Slutsatsen i trafiksäkerhetsgranskningen, som utförts av en certifierad trafiksäkerhetsgranskare som även är godkänd av Trafikverket att utföra sådana granskningar, är att bolagets verksamhet inte påverkar trafiksäkerheten på Lagnövägen i någon betydande utsträckning. Det kommer inte att ske några transporter nattetid. Bolaget anser därmed att transportererna inte utgör något hinder mot tillåtligheten. Gång- och cykelbanan kräver strandskyddsdispens, vilket Nacka kommun har sökt.

Bolaget har genomfört en lokaliseringsutredning och resultatet av utvärderingen visar att den valda platsen är den bästa från såväl miljösynpunkt som ekonomisk synpunkt. Bolaget har även åtagit sig långtgående skyddsåtgärder som begränsar risken för störningar, inte minst i Velamsunds naturreservat. Det är endast reservatets östra ytterkant som påverkas i någon betydande utsträckning och denna del av reservatet har inte särskilt höga natur- eller friluftsvärden och är inte heller välbesökt. Buller från verksamheten kommer att begränsas så att Naturvårdsverkets riktlinjer för industribuller uppfylls vid bostäder. Naturreservatet är inte ett sådant område där låg ljudnivå utgör en särskild kvalité varför riktlinjerna för frilufts- och rekreationsområden inte är tillämpliga. Vidare innehålls de riktvärden som framgår av infrastrukturpropositionen avseende vägbuller. Lokaliseringen uppfyller därmed kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

När det gäller frågan om utsläpp till vatten bör denna sättas på provotid.

Bolaget anser att domstolen redan nu ska pröva vilka krav som bör ställas på efterbehandlingen av den sökta verksamheten eftersom detta är en del av tillåtlighetsprövningen samt en del av bedömningen om vilken ekonomisk säkerhet som ska föreskrivas. Enligt det justerade yrkandet i Mark- och miljööverdomstolen ska 2 100 000 ton avfall i form av massor användas inom anläggningen för bullervallar och efterbehandling. Efterbehandlingsplanen som föreslås är en skyddsåtgärd för att vidta tätningsåtgärder i syfte att säkerställa ett högt grundvattentryck i omgivningen. Detta för att minska risken för dränering av sumpskogar och för inläckage från den angränsande deponin i norr. Planen innebär att den efterbehandlade täkten ska på lägsta nivån ligga på + 20 m.ö.h. Den tekniska konstruktionen består av tre delar, ett tätskikt med lergeomembran, med ett massbehov på 145 000 ton, ett skyddsskikt av sand och grus med ett massbehov på 75 000 ton och ett stödsikt av sprängsten och grov friktionsjord, grus, sten och block med ett massbehov på 1 600 000 ton. För stabilitet erfordras en släntlutning på 1:1,5 eller flackare och avsikten är att det ska ske etablering av växtlighet eller annan landskapsåtgärd. Den efterbehandlade täkten kan i framtiden nyttjas som industriområde alternativt naturmark. Förutom dessa massor behövs 80 000 ton för återvinningsytan på +23 m.ö.h. samt 200 000 ton till bullervallar. Detta blir totalt ett behov av 2 100 000 ton massor. I dag finns 355 000

ton massor på plats, varav 160 000 ton avbanings- och jordmassor och 195 000 ton för den pågående efterbehandlingen. Behovet av massor är således 1 745 000 ton. I vart fall bör den delen av efterbehandlingen som avser tätning av berget i syfte att motverka en skadlig avsänkning av grundvattennivån i omgivningen prövas nu eftersom det utgör en skyddsåtgärd som ska utföras successivt.

I samtliga skikt i efterbehandlingen har bolaget tänkt att använda avfallsmassor, varav merparten återvunnits vid den egna anläggningen. I tätskiktet ska överskottslera användas, i skyddsskiktet avfallsmassor i form av finkorniga friktionsjordar och i stödsiktet avfallsmassor i form av lerfria friktionsjordar, entreprenadberg och annat inert material. Av utredningen som bolaget anlitat Strucktor AB för att göra framgår att de avfallsmassor som är aktuella bedöms uppfylla de krav som ställs för de olika skikten. Alternativet till att använda avfallsmassor är att köpa in liknande massor från andra återvinningsanläggningar. Några sådana anläggningar finns dock inte i närheten av bolagets anläggning. Avfallsmassorna ersätter med fördel de material som annars skulle ha använts i efterbehandlingen och användningen av massorna är därför att betrakta som återvinning och inte bortskaffande av avfall. I den utsträckning som finkornigt material från våtsikten inte kan avyttras kommer det att användas för tätningen, varigenom behovet av att föra in externa avfallsmassor kommer, som länsstyrelsen angett, att minska.

Bolagets ansökan bör bifallas, i vart fall bör om inte efterbehandlingen ska avgöras nu, tillstånd meddelas för att använda 200 000 ton massor till bullervallarna. Merparten av det mottagna avfallet kommer att bearbetas på plats inom ramen för den återvinning som bolaget har sökt tillstånd till. Massor som är lämpliga för efterbehandlingen kommer att reserveras för ändamålet.

Länsstyrelsen har till stöd för sin inställning anfört i huvudsak följande:

Bolaget har för avsikt att använda sig av avfall i samtliga skikt. Länsstyrelsen anser att det finkorniga materialet som uppkommer i den planerade våtsikten med fördel kan användas i efterbehandlingen för att täta mot inläckande grundvatten samt användas till bullervallar. Bolaget har uppskattat att ca 175 000 ton finkornigt material per år

kommer att uppstå i våtsikten. Behovet av att föra in externa massor till anläggningen minskas därför. Mängden avfall som ska användas för tätning och efterbehandling av området måste begränsas till en mängd som inte är större än vad som behövs för att uppnå en acceptabel efterbehandling. Länsstyrelsen bedömer att bolagets bedömning och beräkning av tätningsmassorna är rimlig men att den slutliga utformningen av området bör avgöras i ett senare skede i samråd med tillsynsmyndigheten och fastighetsägaren. Länsstyrelsen anser därför att tillsynsmyndigheten bör ges delegation om att besluta om slutliga efterbehandlingsåtgärder samt utformning av bullervallarna. Det bör även övervägas om mängden massor för vallen kan reduceras genom att välja andra bullerdämpande åtgärder, exempelvis bullerplank inom vissa delar av området.

Länsstyrelsen noterar att bolaget när det gäller utsläpp till vatten har sänkt nivån för utgående kväve från 40 mg/l till 20 mg/l, vilket föreslås gälla under en provotid. Länsstyrelsen har inga invändningar mot detta och bedömer att provotiden bör gälla i tre år. Länsstyrelsen anser vidare att den ekonomiska säkerheten måste justeras.

Värmdö kommun har anfört att kommunen är positiv till de förslag till förbättringar av trafiksäkerheten som inkommit under processen samt förslaget till villkorsändring.

Nacka kommun har i huvudsak anfört följande:

I Regional utvecklingsplan för Stockholm (RUFS) pekas Kovik i Nacka ut som ett regionalt intresse som plats för att hantera massor. Även i Nacka kommuns översiktsplan beskrivs Kovik som ett befintligt område för ändamålet och mark har reserverats för en utökning på grund av framtida ökade behov av återvinning av avfall och massor. Detta är i linje med det avtal om anläggningsarrende som kommunen har med bolaget för denna plats med arrendetid till 2039-02-28. Inför ansökan om ny bergtäkt i Kovik har därför kommunen och bolaget tecknat en överenskommelse om finansiering av trafikåtgärder på Lagnövägen för att öka trafiksäkerheten för främst gång- och cykeltrafikanter. Inom Nacka kommun kommer stora mängder berg behöva sprängas bort för att möjliggöra byggnation av bostäder, arbetsplatser och service och anlägga vägar samt dra ut kommunalt VA. När infrastruktur byggs ut behövs fyllnadsmaterial som kan bestå av just de överskottsmassor som uppstått i andra

projekt i närområdet. För utbyggnaden av allmänna anläggningar i Sydöstra Boo kommer 90 000 kubikmeter jord- och bergmaterial behöva transporteras bort vilket motsvarar 9 000 lastbilstransporter. Dessa kan med fördel köras till en näraliggande masshanteringsyta, så som Kovik, för att sorteras och återanvändas inom Nacka-Värmdöområdet. En massbalansberäkning för Nacka kommun visar att genomförande av stadsutveckling på västra Sicklahalvön genererar ca 12 miljoner ton jord- och bergmaterial som behöver schaktas och sprängas bort. Om masshantering inte kan göras lokalt krävs långväga transporter som blir miljöbelastande, tidskrävande och ekonomiskt påfrestande. Kommunens beräkning är att vid utbyggnaden av västra Sicklahalvön kan kommunen och de privata byggaktörerna tillsammans göra en besparing på ca 1 miljard om massorna hanteras lokalt.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun har anfört att av bolagets överklagande framgår att de avser att hålla transporterna på dagens nivå. Kommunens synpunkter har därför tillgodosetts.

Miljögruppen m.fl. har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan:

Den planerade verksamheten är belägen i direkt anslutning till Velamsunds naturreservat som är ett av Nackas största friluftsområden och används flitigt för friluftsliv med vandringsleder, löpning, skidåkning, ridning m.m. Naturreservatet är ett sådant område där det är särskilt angeläget att värna tystnaden. Närheten till reservatet gör att det indirekt tas i anspråk och det finns risk för stenkast ut på vägen och i reservatet. En golfklubb är belägen på ett avstånd av ca 250 meter och en ridskoleverksamhet finns inom 1 km från området. Säkerhetsriskerna som de tunga transporterna på Lagnövägen medför, påverkan på Velamsunds naturreservat samt störningarna för närliggande verksamheter och närboende genom buller utgör de främsta orsakerna till att den ansökta lokaliseringen är olämplig. Transporterna på Lagnövägen utgör en följdverksamhet som bör villkorsregleras. Tillgången till natur- och rekreationsområden kring Stockholms tätort blir allt mer värdefull i takt med att bostadsbyggandet ökar. Flera detaljplaner planeras i närområdet av verksamheten vilket kommer att innebära en ökad trafik längs Lagnövägen.

Av ansökan samt ingivna kompletteringar framgår att brytning av berg endast ska ske till den del som entreprenadberg inte tas emot. Viss brytning är enligt bolaget dock alltid nödvändig för att kunna blanda in berg från tåkten i det återvunna entreprenadbergsmaterialet. Utredningen av det befintliga behovet i Nacka och Värmdö kommun avser framförallt behovet av att mellanlagra schaktmassor och att ta emot entreprenadberg. Endast på en generell nivå har bolaget anfört att det finns ett behov även av ballast. Därtill har bolaget angett att entreprenadberg ofta är sprängskadat samt att bergmaterialet i tåkten endast uppnår klass 3 för betong och klass 2 för järnväg och väg samt att berget i tåkten har en svavelhalt som överskrider riktvärdet för svavel enligt Trafikverkets handbok för hantering av sulfidförande bergarter. Mot denna bakgrund finner Miljögruppen m.fl. det osäkert om det finns en efterfrågan på det sprängskadade entreprenadberg uppblandat med sulfidhaltigt berg av klass 3 för betong, som bolaget genom sin verksamhet avser att producera. Miljögruppen m.fl. vidhåller även att den lokaliseringsutredning som genomförts är bristande. Endast två alternativa platser för verksamheten har utretts och dessa har endast utretts med avseende på täktverksamhet. Då brytning av berg endast ska ske i den mån entreprenadberg inte tas emot i erforderlig utsträckning bör täktverksamheten inte vara styrande för lokaliseringsutredningen.

De omfattande ändringar och kompletteringar som gjorts i olika delar har resulterat i att den ansökta verksamheten avviker betydligt från den som nu är uppe för prövning. De omfattande kompletteringarna har också gjort det svårt att bedöma hur bolagets ansökan faktiskt uppfyller kraven i 2 kap. miljöbalken.

Miljögruppen m.fl. ser anledning att påtala att det faktum att Trafikverket inte ansett att det är motiverat att avråda från att befintlig verksamhet tillåts inte innebär att Trafikverket tillstyrkt befintlig verksamhet.

Av den kompletterande trafikutredningen framgår att det längs Lagnövägen finns flera passager med otillfredsställande sikt- och stoppförhållanden och att en sänkning av hastigheten skulle minska olycksrisken. Bolaget har dock inte rådighet över en sådan åtgärd. Miljögruppen m.fl. är positiv till anläggandet av en gång- och cykelväg men en statlig finansiering av åtgärderna är inte planerad förrän tidigast 2029. Det krävs vidare

strandskyddsdispenser för samtliga etapper samt dispens från reservatsföreskrifterna. Det är därför oklart när en eventuell gång- och cykelbana kommer att kunna vara på plats.

Bolaget uttrycker sig fortsatt svepande och kategoriskt rörande påverkan på trafiksäkerheten och konsekvenserna av planerade åtgärder. Naturligtvis kommer ökad bebyggelse inte enbart innebära ett ökat antal oskyddade trafikanter utan även en ökad trafikering av Lagnövägen som helhet. Det är fråga om en komplex problematik som bolaget förenklar på ett anmärkningsvärt sätt. De åtgärder som bolaget beskriver i syfte att förbättra trafiksäkerheten på Lagnövägen är avgörande för tillåtligheten av verksamheten. De ambitioner och förhoppningar som bolaget har kan därmed inte läggas till grund för ett beslut om tillåtlighet, utan åtgärderna måste naturligtvis regleras i tillståndet genom att återspeglas i tillståndets omfattning eller som bindande villkor. En fråga som särskilt bör uppmärksammas är huruvida bolaget avser att bedriva transporter nattetid. Trafiksäkerhetsutredningen anger att det endast är mellan kl. 6.00 och 18.00 som tunga fordon från bolaget trafikerar vägen men bullerutredningen redovisar dygnsekvivalenta värden för vägtransporter, dessa borde rätteligen endast beräknas för dagtid.

Det framgår av ansökan att den helt övervägande delen av massorna ska tas in för att användas till efterbehandling. Vad bolaget nu anfört i sitt överklagande förändrar inte bedömningen i den delen eftersom bolaget inte har visat att efterbehandlingen och anläggandet av bullervallen rent faktiskt skulle ha utförts i dess anmälda omfattning med annat material än avfallsmassor om sådana inte fanns att tillgå (se bl.a. MÖD i mål nr M 7582-18 samt M 5961-18). Till detta kommer att även de 175 000 ton finkornigt material per år som uppstår i våtsikten också ska räknas in i materialet som ska användas i efterbehandlingen. Det i sin tur leder till att behovet av att föra in externa avfallsmassor till anläggningen minskas. Vidare anser Miljögruppen m.fl. inte att det är lämpligt att efterbehandling av en täkt med nuvarande omfattning provas inom ramen för denna dom, utan istället i ett senare skede i samråd med tillsynsmyndigheten. Det blir därmed inte heller lämpligt att i detta skede tillåta användningen av massorna då omfattningen av efterbehandlingen inte bör fastställas i detta skede, och tillstånd kan därmed inte meddelas för detta.

Bolaget har efter huvudförhandlingen i underrätten inkommit med uppgifter om vattenreningens dimensionering, lokalisering och processens utformning. Detta alternativ har inte presenterats tidigare. Det är inte klarlagt om metoden kommer att fungera önskvärt eller om ytterligare villkor bör förskrivas om tillstånd ges. Några ytterligare förslag till villkor har inte presenterats sedan huvudförhandlingen. Frågan om vattenreningen är, på grund av verksamhetens lokalisering invid deponi-verksamheten samt närheten till värdefulla naturområden, en tillåtlighetsfråga. Bedömningen av det s.k. icke försämringskravet i 5 kap. 4 § miljöbalken är en tillåtlighetsfråga och därmed är det inte möjligt att förordna om en provotid i frågan.

Nacka Miljövårdsråd har anfört i huvudsak följande till stöd för sin inställning:

Bolagets verksamhet är inte lämplig att lokalisera till Kovik. Det som främst gör lokaliseringen olämplig är de trafiksäkerhetsrisker som bolagets tunga transporter medför utefter Lagnövägen. Men även bullerpåverkan i reservatet och störningar och olägenheter för bl.a. närboende och omgivande verksamheter visar att platsen är olämplig. Bolagets tunga transporter på Lagnövägen utgör en följdverksamhet till den ansökta verksamheten som bolaget har ansvaret för.

Bolaget har ingen rådighet över de säkerhetshöjande åtgärderna som utredningen i målet föreslår. Trafikverket, som är väghållare, har såvitt bekant ännu inte ens beslutat att inleda en studie om nödvändiga säkerhetshöjande åtgärder på Lagnövägen. Trafikverket har dessutom uppgivit att man inte har någon möjlighet att finansiera åtgärderna förrän efter 2029. Alla eventuella åtgärder, inklusive gång- och cykelväg vid sidan av Lagnövägen, kräver dessutom dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Allt detta leder till en mycket oviss framtid för de säkerhetshöjande åtgärder som bolaget eftersträvar.

Trafiksituationen på Lagnövägen är redan idag mycket besvärlig. Nacka Miljövårdsråd vidhåller sin inställning att transporter nattetid inte får förekomma om tillstånd ges.

CM har anfört i huvudsak följande till stöd för sin inställning:

Utredningen kan trots kompletteringar inte anses utgöra ett underlag för bedömning av de konsekvenser verksamheten kan förutses medföra. Detta gäller främst inom riskerna med transporterna men också om berget lämpar sig för täktverksamhet. För sulfidförande berg finns ingen marknad och det klassas i många fall, beroende på bergets förurningsförmåga, som avfall och det krävs avancerade undersökningar. Undersökning av bergets sulfidinnehåll har inte genomförts, än mindre av bergets förurningsförmåga. I och med att bolaget även ansöker om vattenverksamhet, avsänkning av grundvattennivån, bör konsekvenserna av bergets eventuella förurningsförmåga och påverkan på grundvatten samt även eventuella påverkan på recipienten och miljö kvalitetsnormer för vatten utredas för att säkerställa att berget kan återanvändas. Ingen naturinventering har gjorts för träsket. Hon fick inte del av samrådsunderlaget avseende vattenverksamheten.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Trafikverket har i remissyttrande anfört följande: Bolaget har i sin aktuella ansökan begränsat antalet fordonsrörelser till 155 per dygn, vilket motsvarar den begränsning som gäller för verksamheten i dag. Trafikverket anser att det inte är motiverat att avråda från att befintlig verksamhet tillåts. Trafikverket har för avsikt att inleda en åtgärdsvalsstudie för väg 642 Lagnövägen under hösten 2020 som syftar till att göra en utredning av och identifiera åtgärder för trafiksäkerheten för samtliga trafikanter som färdas ut med väg 642. Trafikverket förutsätter att bolaget åtar sig att medverka i åtgärdsvalsstudien.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har bedömt att lokaliseringsutredningen är tillräcklig och att den nuvarande lokaliseringen gör det lämpligt att bedriva fortsatt verksamhet på platsen med hänsyn till behovet av bygg- och anläggningsmaterial i Nacka och Värmdö kommuner. Domstolen har dock avslagit bolagets ansökan om tillstånd för fortsatt och utökad återvinnings- och bergtäktsverksamhet samt vattenverksamhet.

Domstolen anförde att den ansökta verksamheten inte kunde tillåtas med hänsyn till de olägenheter, särskilt avseende trafiksäkerheten, som verksamhetens transporter skulle ge upphov till på Lagnövägen och att det vidare fanns skäl att begränsa den ansökta verksamheten avseende återvinningsverksamhet i den del som rör mottagning av material som ska användas för i huvudsak efterbehandling. Domstolen bedömde att det i övrigt inte fanns något hinder mot den ansökta verksamheten enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen i omgångar justerat sina yrkanden till att avse tillstånd för en mindre mängd massor som ska tas emot och hanteras årligen och därmed även ett mindre antal transportrörelser.

Lokalisering

Mark- och miljööverdomstolen kan ansluta sig till bedömningen att det i och för sig är lämpligt att bedriva en fortsatt verksamhet av aktuellt slag på den aktuella platsen med hänsyn till vad som framkommit i lokaliseringsutredningen och behovet i området. Lokaliseringen medför dock att särskilda hänsyn behöver tas.

Trafikfrågan

Beträffande trafiksäkerheten på väg 642 Lagnövägen kan konstateras att vägens standard i förhållande till trafikmängd och trafikslag inte är god. Samtidigt kan konstateras att bolaget med sina justerade yrkanden i Mark- och miljööverdomstolen har minskat mängden massor som ska behandlas på området så att transporterna kan rymmas inom de högst 155 transportrörelser per dag som bolagets yrkande omfattar och som bolaget har haft tillstånd till tidigare. Trafikverket har i remissyttrande anfört att det inte är motiverat att avråda från att befintlig verksamhet tillåts och att verket har för avsikt att inleda en åtgärdsvalsstudie för väg 642 Lagnövägen under hösten 2020 som syftar till att göra en utredning av och identifiera åtgärder för trafiksäkerheten för samtliga trafikanter som färdas ut med vägen.

Bolaget har åtagit sig att tillsammans med Nacka kommun vara med och finansiera en gång- och cykelväg från korsningen Lagnövägen-Gamla Skärgårdsvägen fram till bolagets infart till verksamhetsområdet, under förutsättning att bolagets etablering finns kvar vid Lagnövägen. Arbetet med att planera denna gång- och cykelväg pågår redan och strandskyddsdispens har sökts. Med hänsyn till vad som framkommit finns det inte skäl att bedöma att verksamheten, med den omfattning av transporter som bolagets yrkande nu gäller, kommer att medföra sådana olägenheter på Lagnövägen att den inte skulle kunna tillåtas.

Transporterna som verksamheten kommer att medföra bör dock som flera motparter angett ses som en följdverksamhet som bör regleras genom villkor, såväl avseende att transporter ska ske endast dagtid som bestämmande av vilka bullernivåer som kan accepteras. Bolaget har angett att inga transporter ska utföras nattetid men beräknat det buller som uppkommer med dygnsekvivalenta värden vilket påtalats av bl.a. miljögruppen m.fl. Som gruppen angett bör dessa beräkningar göras för dagtid. Det skäl som bolaget angett för att dygnsekvivalenta beräkningar gjorts är inte relevant eftersom bullervillkor för följdverksamheten avseende transporter bör bestämmas utifrån det buller som verksamheten kan beräknas medföra. Således krävs kompletteringar av bolaget i detta avseende.

Masshantering

När det sedan gäller bolagets yrkande om tillstånd för användning av avfallsmassor för bullervallar och efterbehandling kan till att börja med konstateras att bolaget inledningsvis i mark- och miljödomstolen yrkade att få använda 4 500 000 ton avfallsmassor och efter huvudförhandlingen där begränsade yrkandet till 2 850 000 ton. Mark- och miljödomstolen bedömde att bolaget inte hade visat att det huvudsakliga syftet med införseln av den aktuella mängden massor var att ersätta annat material som annars hade använts. Det var således enligt mark- och miljödomstolen inte fråga om ett återvinningsförfarande och den ansökta verksamheten ansågs inte tillåtlig.

I Mark- och miljööverdomstolen har bolaget justerat sitt yrkade så att bolaget i första hand yrkar tillstånd till användning av totalt 2 100 000 ton avfall i form av massor m.m., som medför ringa föroreningsrisk (massor som uppfyller Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning eller inerta massor enligt förordning 2001:512), inom anläggningen för bullervallar och efterbehandling. Bolaget har vid huvudförhandlingen anfört att i nuvarande verksamhet och inom ramen för det befintliga tillståndet har bolaget lagrat en mängd om ca 355 000 ton massor så behovet av införsel uppgår till 1 745 000 ton.

I andra hand, för det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att användningen av avfallsmassor i efterbehandlingen inte bör avgöras nu utan i ett senare skede, har bolaget yrkat tillstånd till användning av totalt 200 000 ton avfallsmassor som medför ringa föroreningsrisk för bullervallar.

Bolaget har anfört att efterbehandlingsplanen som föreslås är en skyddsåtgärd som innebär tätningsåtgärder i syfte att säkerställa ett högt grundvattentryck i omgivningen för att minska risken för dränering av sumpskogar och att lakvatten från den i norr angränsande deponin läcker in. Den efterbehandlade täkten får en lägsta nivå på + 20 m.ö.h. och kan i framtiden nyttjas som industriområde alternativt naturmark.

Länsstyrelsen har anfört att efterbehandlingsplanen bör avgöras i ett senare skede i samråd med markägaren och tillsynsmyndigheten och att det finkorniga materialet som uppkommer i den planerade våtsikten med fördel kan användas i efterbehandlingen för att täta mot inläckande grundvatten samt användas till bullervallar. Länsstyrelsen har angett att bolaget har uppskattat att ca 175 000 ton finkornigt material per år kommer att uppstå i våtsikten och därför minskar behovet av att föra in externa massor till anläggningen. Bolaget har i anledning av detta anfört att i den utsträckning som finkornigt material inte kan avyttras kommer det att användas för tätningen.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att även med det justerade förstahandsyrkandet och vad länsstyrelsen anfört är det stora mängder massor som bolaget vill föra in och använda till efterbehandling. Som mark- och miljödomstolen har anfört har Mark- och miljööverdomstolen i dom den 2 juli 2019 i mål M 7582-18 angett att det

krävs att avfallsmassor som används för utfyllnad i efterbehandlingssyfte används för att ersätta annat material som annars hade behövts för efterbehandlingen och att avfallet ska vara lämpligt för ändamålet. Om dessa krav inte uppfylls blir utfyllnadsåtgärden att se som bortskaffande av avfall och ska då klassas som deponering.

Som nämnts ovan ansåg mark- och miljödomstolen att den mängd avfallsmassor som bolaget skulle hantera i verksamheten behövde begränsas för att verksamheten skulle kunna tillåtas. Mark- och miljööverdomstolen delar den bedömningen och bolaget har här i sitt yrkande minskat mängden massor som yrkas ska få användas till 2 100 000 ton och angett att efter avdrag för massor som redan finns på verksamhetsområdet behöver 1 745 000 ton tillföras. Frågan om hur stor mängd som bör tillåtas är beroende av flera faktorer.

Bolagets ansökan innebär att den mängd entreprenadberg som tas in till anläggningen ska dras av från den årliga mängd berg som ska brytas. Det innebär att behovet av massor för efterbehandling blir mindre om stora mängder entreprenadberg tas in eftersom det då kommer att brytas mindre berg. Detta kan medföra att uttaget av berg blir mindre än den yrkade mängden 3 750 000 ton under tillståndstiden 15 år. Därför måste relationen mellan dessa mängder preciseras.

Till detta kommer frågan om materialet som ska tas in och användas är lämpligt för ändamålet. Detta får bedömas i det enskilda fallet men kvalitetskraven på de införda massorna bör avgöras av tillståndsmyndigheten. Mark- och miljööverdomstolen har behandlat denna fråga i bl.a. dom den 12 juni 2020 i mål M 36-19, som också gällde en ansökan om utökat tillstånd för täktverksamhet och återvinning av massor. Där fick bolaget, som hade yrkat högre mängd, tillstånd att för anläggningsändamål inklusive efterbehandling använda maximalt 200 000 ton införda massor. Där konstaterade Mark- och miljööverdomstolen att det finns en inneboende risk i att flytta stora mängder massor från en plats till en annan och lämna dem där, särskilt när det inte på förhand är känt i vilka verksamheter massorna uppstår. I det fallet bestämde Mark- och miljööverdomstolen att det med beaktande av verksamhetens lokalisering inte var lämpligt att använda avfall som har en högre föroreningshalt eller utlakning än vad

som med utgångspunkt i Naturvårdsverkets handbok *Återvinning av avfall i anläggningsarbeten* (2010:1), tabell 4, medför en mindre än ringa föroreningsrisk.

Förutom angivande av kvalitetskraven är det vid tillstånd till denna typ av verksamhet viktigt att det sker en noggrann kontroll av de massor som tas emot så att de uppfyller de bestämda kraven. Den redovisning som gjorts av kontrollförfarandet i detta mål och den redovisning som gjorts av mottagningskontrollen ger inte skäl att tro annat än att en effektiv kontroll kommer att kunna ske. Detta kan dock behöva regleras i särskilda villkor.

Domstolen noterar också att den mängd massor som bolaget anger behöver tas in för bullervallar och efterbehandling blir bl.a. beroende på hur bolaget använder det finkorniga material som uppstår i våtsikten. Länsstyrelsen har angett att bolaget bedömer att mängden som uppstår årligen uppgår till ca 175 000 ton vilken skulle innebära att mängden efter 10 år kommer att uppgå till hela behovet av massor för bullervallar och efterbehandling, ca 1 745 000 ton. Detta gäller således under förutsättning att den årliga mängden beräknas till 175 000 ton även efter det att bolaget har justerat sina yrkanden avseende mängden avfall och berg som årligen ska hanteras. Således måste bolaget precisera dels hur mycket finkornigt material som uppstår i våtsikten med nu yrkande mängder, dels hur detta material avses att användas för att ställning ska kunna tas till vilken mängd massor som kan tillåtas.

Länsstyrelsen har anfört att den ekonomiska säkerheten måste justeras då uppbyggnad av tätande åtgärder mot deponin inte har ingått i beräkningen samt att även kostnaden för att säkerställa att tätningen fyller sitt syfte med efterföljande kontroller ska ingå i den ekonomiska säkerheten. Bolaget har till bemötande av detta anfört att uppbyggnaden av tätande åtgärder och kontroll av att tätningen fyller sin funktion ingår i de beräkningar som ligger till grund för föreslagen säkerhet, 3,4 miljoner kr. Som även bolaget anfört är frågan om bestämmande av säkerhet beroende av vilken mängd massor som tillåts tas in. Frågan kan således prövas först i samband med att detta bestäms.

Vattenfrågor m.m.

Beträffande yrkandet om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för bortledning av grundvatten inom verksamhetsområdet och bortledning av ytvatten från Koviksträsk, där bolaget inkommit med nya uppgifter på ett sent stadium i mark- och miljödomstolen, har inga miljömyndigheter haft något att invända. Mark- och miljööverdomstolen finner inte heller skäl att bedöma den yrkade vattenverksamheten som otillåtlig eller att lämpliga villkor inte skulle kunna bestämmas för verksamheten, slutliga villkor får i så fall bestämmas efter den provotid som bolaget yrkat och länsstyrelsen ansett lämplig.

Inte heller i övrigt anser Mark- och miljööverdomstolen att det har framkommit skäl som gör att ansökan, som den nu har utformats, kan tillåtas.

Sammanfattningsvis kan således konstateras att den minskade omfattningen av verksamheten som yrkas här, tillsammans med de trafiksäkerhetshöjande åtgärder som avses att vidtas, innebär att det inte finns skäl att bedöma att verksamheten kommer att medföra sådana olägenheter på Lagnövägen att den inte skulle kunna tillåtas under förutsättning att lämpliga villkor bestäms för den följdverksamhet som transportererna innebär. När är det gäller mängden massor för efterbehandling m.m. som kan tillåtas behöver preciseringar göras för att ställning ska kunna tas och villkor bestämmas. Mark- och miljööverdomstolen bedömer utifrån det anförda att det finns skäl att bifalla bolagets andrahandsyrkande på så sätt att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning av tillåtligheten beträffande masshantering och ansökan i övrigt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2021-12-09

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Roger Wikström, referent, tekniska rådet Mikael Schultz samt t.f. hovrättsassessorn Hanna Björklund.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-12-18
meddelad i Nacka

Mål nr M 5291-18

PARTER

Sökande

Frentab Återvinning Aktiebolag, 556498-1487

Ombud: Alrutz' Advokatbyrå AB

SAKEN

Tillstånd till återvinnings- och bergtäktsverksamhet samt vattenverksamhet i Nacka kommun

AnläggningsID: 70934

Avrinningsområde: 003

Koordinater (SWEREF99 TM): N 6583513/ E 690237

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen avslår ansökan.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen med gjorda kompletteringar uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken så att den specifika miljöbedömningen kan slutföras. Miljökonsekvensbeskrivningen godkänns.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften slutligt till 21 660 kr.

Rättegångskostnader

Frentab Återvinning AB ska ersätta Länsstyrelsen i Stockholms län för rättegångskostnader med 67 200 kr jämte ränta enligt räntelagen från dagen för dom tills betalning sker.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DOMSLUT	1
SÖKANDENS YRKANDEN.....	5
SÖKANDENS FÖRSLAG TILL VILLKOR M.M.	6
MOTPARTERNAS INSTÄLLNING M.M.	12
ANSÖKAN.....	15
Orientering	15
Behov av täktverksamheten	18
Ansökt verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken.....	18
Ansökt verksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.....	29
Miljökonsekvensbeskrivning	30
Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.....	34
2 kap. miljöbalken	35
11 kap. 6 § miljöbalken	36
Kontroll.....	37
Uppgifter enligt 22 kap. 25 a § miljöbalken	37
Övriga frågor avseende verksamheten enligt 11 kap. miljöbalken	37
Verkställighetsförordnande.....	38
MOTPARTERNAS SYNPUNKTER PÅ ANSÖKAN.....	38
Länsstyrelsen.....	38
SGU	51
Trafikverket.....	51
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun	53
Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun	54
Suez Recycling AB	56
Nacka Miljövårdsråd	56
Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner.....	56
Föreningen Miljögruppen, TA, KW, RE och JK (Miljögruppen m.fl., även AL	
huvudmän)	57
CA och VA (fastighetsägare YYY)..	57
CM (fastighetsägare ZZZ)	57
Stora Koviks vägförening	58
Nacka GK	58
FRENTABS BEMÖTANDE	58

EFTERFÖLJANDE SKRIFTVÄXLING.....	63
Länsstyrelsen.....	63
SGU	64
Trafikverket.....	65
Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun	66
Miljögruppen m.fl.	68
Nacka Miljövårdsråd	78
Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner.....	78
CM.....	78
MÅLETS HANDLÄGGNING.....	78
HUVUDFÖRHANDLING MED SYN.....	79
Huvudförhandling	79
Motparters yttranden över kompletteringen	80
DOMSKÄL.....	82
Miljökonsekvensbeskrivning	83
Rådighet.....	84
Tillåtlighet.....	84
Prövningsavgift	94
Rättegångskostnader.....	94

SÖKANDENS YRKANDEN

Det antecknas att sökanden under målets handläggning har ändrat namn från Frentab Anläggning AB till Frentab Återvinning AB.

Frentab Återvinning AB (Frentab alternativt sökanden) har yrkat, som talan slutligen har bestämts, att mark- och miljödomstolen ska lämna tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad återvinnings- och täktverksamhet vid bolagets anläggning i Kovik avseende

- mottagning, lagring och återvinning av massor som medför ringa föroreningsrisk (massor som uppfyller Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning eller inerta massor enligt förordning 2001:512) till en mängd av högst 500 000 ton/år
- mottagning, lagring och återvinning av bitumenbaserad asfalt (lågt innehåll av PAH) till en mängd av 100 000 ton/år, trä till en mängd av 10 000 ton/år och djurspillning till en mängd av 2 500 ton/år
- mottagning och mellanlagring av farligt avfall till en mängd av 50 ton/år
- användning av totalt 2 850 000 ton avfall i form av massor m.m., som medför ringa föroreningsrisk (enligt ovan angiven definition), inom anläggningen för bullervallar och efterbehandling
- mottagning, krossning, lagring av entreprenadberg till en mängd av högst 700 000 ton per år
- uttag av berg till en mängd av högst 700 000 ton/år, dock med avdrag för den mängd entreprenadberg som tas in till anläggningen
- uttag av berg till en mängd av högst 3 750 000 ton under 15 års tid

allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angetts i ansökan och i övrigt i målet.

Frentab har yrkat tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till bortledning av grundvatten som samlats upp inom verksamhetsområdet och bortledning av ytvatten från Koviksträsk, det senare till en mängd av högst 30 m³/dygn, samt att få uppföra de

anordningar som krävs härför, allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angetts i ansökan och i övrigt i målet.

Frentab har föreslagit en arbetstid om 10 år, en igångsättningstid om 10 år och en tid för att anmäla oförutsedd skada om 10 år från arbetstidens utgång.

Frentab har vidare yrkat att mark- och miljödomstolen ska förordna om omedelbar verkställighet av den dom vari tillstånd meddelas.

Frentab har återtagit ett yrkande om att i deldom lämna ett tidsbegränsat tillstånd till den 31 december 2021 och ett yrkande om dispens enligt 7 kap. 7 § miljöbalken från föreskrifterna för Velamsunds naturreservat för att anlägga en gång- och cykelväg i en viss sträcka. Målet har avskrivits i de delarna.

SÖKANDENS FÖRSLAG TILL VILLKOR M.M.

Frentab har slutligt föreslagit följande villkor.

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad som har angetts i ansökningshandlingarna och i övrigt vad bolaget åtagit sig i målet.
2. Verksamhets- och brytningsområdet ska märkas ut i området på väl synligt sätt och med under verksamhetstiden varaktiga markeringar.
3. På avsnitt med uppenbara olycksfallsrisker ska stängsel sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas på riskerna med att beträda området.
4. Uttag av berg får ske till lägsta nivå +10 m i RH 2000 inom brytningsområdet som är angiven i exploateringsplanen.

5. Buller från verksamheten får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än

50 dBA måndag–fredag kl. 07.00–18.00

45 dBA kvällstid kl. 18.00–22.00

40 dBA övrig tid kl. 22.00–07.00

Momentana ljud nattetid kl. 22.00–07.00 får, utomhus vid bostäder, inte överstiga 55 dBA.

Till och med den 31 december 2024 får buller från verksamheten i Velamsunds naturreservat inte överstiga följande värden.

Punkt för beräkning	Koordinater Sweref 99TM	L _{Aeq} 06.00–22.00 (dBA)	L _{Aeq} 22.00–06.00 (dBA)	L _{AFmax} 06.00–07.00 (dBA)
LM1	6 583 073,000 / 690 669,000	48	45	55
LM2	6 583 095,000 / 690 392,000	45	43	50
LM3	6 583 160,000 / 690 155,000	45	43	50
LM4	6 583 165,692 / 689 969,988	45	43	50
LM5	6 583 304,000 / 689 795,000	45	43	50
LM6	6 583 546,581 / 689 826,256	45	43	50
LM7	6 583 129,334 / 690 953,156	48	45	55

Från och med den 1 januari 2025 får nämnda buller i kontrollpunkter på den stig som markerats i bifogad karta (bilaga) inte överstiga 40 dBA L_{Aeq} eller 50 dBA L_{Max} 6–7.

Frentab ska till tillsynsmyndigheten senast den 31 oktober 2023 redovisa i vilka punkter som de föreslagna begränsningsvärdena ska kontrolleras. Vidare överlåter mark- och miljödomstolen till tillsynsmyndigheten att föreskriva villkor som denna redovisning kan föranleda.

6. Särskilt bullrande/störande verksamheter såsom borrhning, sprängning, förkrossning, avbaning, skutknackning och förkrossning får endast bedrivas helgfria vardagar måndag–fredag kl. 07.00–18.00. Efterkrossning och sortering får

bedrivs helgfria vardagar måndag–fredag kl. 07.00–22.00. Borrning, sprängning och skutknackning får inte bedrivas under vecka 27–30. Mindre bullrande verksamhet som utlastning, upplagshantering och transporter till och från täkten får ske dygnet runt under vardagar. Underhåll och service får ske dygnet runt samt under helger.

7. Inför varje sprängningsarbete ska representanter för omgivande verksamheter och anläggningar som kan beröras av den aktuella sprängningen informeras.
8. Inför varje sprängningsarbete ska närboende informeras t.ex. via utskick eller anslag.
9. Damning från vägar, transporter och upplag ska begränsas. Uppstår problem i omgivningen till följd av damning, åligger det bolaget att vidta åtgärder för att begränsa damningen.
10. Markvibrationer – definierade som högsta svängningshastighet i vertikalled – orsakade av sprängning, får inte överstiga 4 mm/s vid bostadshus vid mer än 10 procent av de 10 senaste mättillfällena och då vara högst 6 mm/s. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard SS 460 48 66.

Luftstöt våg till följd av sprängning – mätt genom frifältsmätning – får vid bostadshus inte överstiga 100 Pa vid mer än 10 procent av mättillfällena per år och då högst 150 Pa. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard SS 02 52 10.

Vid byggnaderna på Suez verksamhetsområde får inte markvibrationer – definierade enligt ovan – orsakade av sprängning, överstiga 6 mm/s. Mätningarna ska utföras enligt gällande Svensk Standard SS 460 48 66.

Om vibrationer och luftstöt våg till följd av sprängningar i kringliggande bostadshus överstiger 4 mm/s respektive 100 Pascal ska bolaget inom tre veckor

underrätta tillsynsmyndigheten samt redovisa vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som bolaget kommer att vidta för att överskridandet inte ska upprepas. Om kontrollen visar att värdena innehålls ska villkoret anses uppfyllt.

11. Varje sprängning ska föregås av en varningssignal.
12. Vatten som avleds från verksamhetsområdet ska genomgå partikel- och oljeavskiljning samt kväverening. Vatten som avleds till recipienten ska kontrolleras med avseende på suspenderade material och föroreningsinnehåll.
13. Kemiska produkter, petroleumprodukter och farligt avfall ska vara märkta samt förvaras i täta invallade behållare på tät, hårdgjord yta. Invallningen ska rymma det största förvaringskärlens volym plus 10 procent av övriga kärlens volym. Fordonsbränsle ska förvaras enligt ovan eller i dubbelmantlade cisterner. Cisternerna ska förses med påkörningsskydd.
14. Tankning och parkering av arbetsfordon och maskiner får endast ske på yta som är särskilt iordningsställd för att förhindra spridning av oljespill. Alternativt ska ett skydd för uppsamling av spill vara ordnat under parkerade enskilda arbetsfordon eller maskiner. Utrustning för sanering av spill ska finnas lätt tillgänglig vid bedrivande av verksamhet.
15. Fram till dess att säkerhetshöjande åtgärder enligt kommande ÄVS vidtagits får antalet tunga fordonsrörelser till eller från bolagets anläggning uppgå till högst 450 per dygn.
16. Bortledning av grundvatten får ske ned till + 8 m i RH 2000. Kontroll av denna gräns ska ske i pumpgropen eller pumpgroparna för bortledningen.
17. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan tillståndet tas i anspråk. Kontroll-

programmet ska därefter revideras vid behov av tillståndsinnehavaren på eget initiativ.

18. Tillståndshavaren ska anmäla till tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk. Om verksamheten avbryts eller upphör innan den slutförts enligt detta beslut, ska anmälan om detta göras till tillsynsmyndigheten.
19. Bolaget ska ställa säkerhet för återställningsåtgärder med 3 400 000 kronor. Säkerheten ska ställas innan tillståndet tas i anspråk och godkännas av tillståndsmyndigheten.
20. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten ge in ett förslag till slutlig efterbehandlingsplan senast tre år innan verksamheten avslutas. Efterbehandling ska ske enligt denna plan, såvida tillsynsmyndigheten inte bestämmer annat, och vara slutförd två år efter det att tillståndet till den del det avser brytning av berg löpt ut.
21. Bolaget ska genomföra kompensationsåtgärder genom att placera ut död granved i det område som framgår av bifogad karta (bilaga). Åtgärderna ska vara slutförda senast två år efter det att tillståndet vunnit laga kraft. Bolaget ska också, senast ett år efter det att tillståndet vunnit laga kraft, inkomma till tillsynsmyndigheten med ett åtgärdsförslag avseende ytterligare kompensationsåtgärder.
22. Arbeten som kan medföra grumling i Koviksträsk ska genomföras i frusen mark och med is på sjön eller innanför bottengående, grumlingsbegränsande skärmar. Skärmarna ska vara i funktion till dess att grumlingen avtagit. I alternativet med skärmar får arbetena utföras endast under tiden från och med den 1 augusti och till och med den 1 april.
23. Om vatten tas ut från Koviksträsk och detta vatten innehåller PFAS ska vattnet renas med kolfilter innan det används inom verksamheten.

Delegation

Bolaget föreslår att mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken ska överlåta åt tillsynsmyndigheten att vid behov fastställa ytterligare villkor beträffande följande.

D1. Efterbehandling enligt villkor 20.

D2. Kompensationsåtgärder enligt villkor 21.

Prövotid

Bolaget föreslår att mark- och miljödomstolen ska skjuta upp avgörandet av frågan om villkor för utsläpp till vatten under en prövotid.

Bolaget åtar sig att under prövotiden kontrollera innehållet av föroreningar i det från reningsanläggningen utgående vattnet. Vidare åtar sig bolaget att till mark- och miljödomstolen redovisa resultatet av denna kontroll, med förslag till slutliga villkor, senast tre år efter det att reningsanläggningen tagits i drift. Bolaget åtar sig att underrätta tillsynsmyndigheten och mark- och miljödomstolen om när reningsanläggningen tagits i drift. Som provisoriska föreskrifter under prövotiden föreslår bolaget följande riktvärden räknat som medelvärde för två provtagningar.

Ämne	Förslag provisoriska föreskrifter
Bly	15 µg/l
Koppar	40 µg/l
Zink	150 µg/l
Kadmium	0,5 µg/l
Krom	25 µg/l
Nickel	30 µg/l
Kviksilver	0,1 µg/l
Partiklar	100 mg/l
PFAS	Samma halt som uppmäts i Koviksträsk
PFOS	Samma halt som uppmäts i Koviksträsk

Fosfor	0,3 mg/l
Kväve	20 mg/l
Ammonium (NH ₄)	0,1 mg/l
Oljeindex	1,0 mg/l

MOTPARTERNAS INSTÄLLNING M.M.

Länsstyrelsen i Stockholms län har avstyrkt verksamheten i den del som omfattar grundvattenbortledning och uttag av berg under grundvattenytan. Om tillstånd till grundvattenbortledning ändå meddelas har länsstyrelsen yrkat att det i tillståndet föreskrivs att inträngande vatten från deponin ska avledas och renas separat. Länsstyrelsen har vidare yrkat

- att det föreskrivs att det ska installeras grundvattenrör i sumpskogarna i delområde 1 och 4 i övre magasin
- att ett eventuellt tillstånd till bortledning av grundvatten förenas med krav på kompensation
- att tillståndet till både täkt och återvinningsverksamhet tidsbegränsas till 20 år
- att utformningen av efterbehandlingen av området delegeras till tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för rättegångskostnader totalt 67 200 kr, motsvarande 84 timmars arbete à 800 kr/timme.

SGU har lämnat synpunkter på bl.a. vikten av löpande provtagning och tekniska analyser för att säkerställa bergmaterialets kvalitet och eventuellt behov av differentierad brytning.

Trafikverket har lämnat synpunkter som rör trafiken på väg 642 Lagnövägen.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun har tillstyrkt ansökan med vissa tillägg.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun har lämnat synpunkter avseende bl.a. buller, Lagnövägen och Koviksträsk.

Suez Recycling AB har lämnat synpunkter på att täktverksamheten innebär en grundvattensänkning med risk för inläckage av lakvattenpåverkat grundvatten från deponin till täktområdet.

Föreningen Miljögruppen, TA, KW, RE och JK (Miljögruppen m.fl., även AL huvudmän) har i första hand yrkat att ansökan avslås alternativt avvisas med hänvisning till det bristfälliga underlaget. De har ansett att planerad verksamhet med hänsyn till dess lokalisering och de olägenheter den medför inte är tillåtlig. De har i andra hand, i det fall mark- och miljödomstolen finner att tillstånd kan lämnas, yrkat

- att tillstånd till bortledning av vatten från täkten begränsas till en maximal volym per dygn och år,
- att tillståndet inte får tas i anspråk förrän nödvändiga och i tillståndet angivna säkerhetshöjande åtgärder på Lagnövägen genomförts och godkänts av tillsynsmyndigheten och Trafikverket,
- att tillståndet begränsas till maximalt 155 tunga transporter per arbetsdag till och från verksamheten,
- att villkor med begränsningsvärden för buller vid bostäder föreskrivs där bullret inte får överskrida högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 50 dBA helgfria vardagar måndag till fredag kl. 07.00–18.00, samt i det fall verksamhet tillåts kvälls- och nattetid, 45 dBA helgfria vardagar måndag till fredag kl. 18.00–22.00 respektive 40 dBA kl. 22.00–07.00,
- att det i villkor med begränsningsvärden för buller föreskrivs 5 dBA lägre begränsningsvärden för buller med återkommande impulser samt buller som har tydligt hörbara tonkomponenter,
- att begränsningsvärden för buller i Velamsunds naturreservat föreskrivs i enlighet med Naturvårdsverkets rekommendationer för friluftsområden och andra rekreatiomsområden,

- att verksamheten villkoras med att särskilt bullrande verksamhet, så som sprängning, borrhning, skutknackning, sortering och tippning av berg ner i tälten, inte får bedrivas under veckorna 27 till och med 30 varje år,
- att bullervillkor som föreskrivs för verksamheten även omfattar buller från den tunga trafik på Lagnövägen som verksamheten genererar, i andra hand att särskilda bullerbegränsningar föreskrivs för den tunga trafiken,
- att villkor med innebörden att stenkast inte får förekomma utanför verksamhetsområdet, alternativt att tung täckning ska användas vid sprängning, föreskrivs,
- att verksamheten villkoras med att all sprängning ska föregås av sedvanlig varningssignal,
- att villkor med begränsningsvärden för aktuella föroreningar föreskrivs för utgående vatten från tälten,
- att villkor på mottagningskontroll som förhindrar att farligt avfall tas emot till anläggningen i första hand föreskrivs och i andra hand att villkor med krav på utformning av lagringsplatser för farligt avfall föreskrivs,
- att villkor föreskrivs med innebörden att Frentab, senast tre år innan verksamheten beräknas upphöra, ska inge ett förslag till slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten och att efterbehandlingen därefter ska utföras enligt planen, om inte tillsynsmyndigheten bestämt annat,
- att tillståndet tidsbegränsas för all tillståndsgiven verksamhet, dvs, både bergtäkts- och återvinningsverksamhet.

Miljögruppen m.fl. har även motsatt sig att verkställighetsförordnande meddelas.

Nacka Miljövårdsråd har motsatt sig att bolaget ges förnyat tillstånd och anslutit sig till vad Miljögruppen m.fl. anför.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner har gemensamt motsatt sig att verksamheten meddelas tillstånd.

CA och VA (fastighetsägare YYY) har motsatt sig att sökanden får förlängt och utökat tillstånd.

CM (fastighetsägare ZZZ) har yrkat att upprättad miljökonsekvensbeskrivning ska underkännas.

Stora Koviks vägförening har anslutit sig till vad Miljögruppen m.fl. anfört.

Nacka GK har motsatt sig tillstånd enligt ansökan på grund av den tunga trafiken på Lagnövägen och verksamhetens påverkan på naturreservatet.

Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och **Naturvårdsverket** har avstått från att yttra sig i ärendet. **SMHI** har inte haft några synpunkter.

ANSÖKAN

Orientering

Allmän orientering

Frentab Återvinning Aktiebolag (Frentab) är ett familjeägt bolag som grundades 1994. Bolaget, som är verksamt inom bygg- och anläggningsbranschen, bedriver sedan 2009 tillståndspliktig återvinnings- och bergtäktsverksamhet vid en anläggning i Kovik i Nacka kommun.

Anläggningen i Kovik är lokaliserad till fastigheterna XXX och WWW som ligger utmed väg 642 (Lagnövägen) i den nordöstra delen av Nacka kommun och invid gränsen till Värmdö kommun. Närmaste ort, cirka 6 km från anläggning-en, är Gustavsberg.

Verksamhetsområdet omfattar en yta om cirka 13 hektar, varav brytningsområdet är cirka 10 hektar. Det gränsar i norr mot Suez avfallsanläggning i Kovik och i väster och söder mot Velamsunds naturreservat.

Närmaste bostad finns cirka 600 m öster om verksamhetsområdet.

Tidigare avgöranden

I beslut den 10 maj 2006 (dnr 5511-2004-71414) lämnade Länsstyrelsen i Stockholms län, miljöprövningsdelegationen, Frentab tillstånd till täkt- och återvinningsverksamhet vid anläggningen i Kovik avseende sammanlagt 1,5 miljoner ton schaktmassor och 1,2 miljoner ton bergmaterial. Tillståndet begränsades i tid till och med den 1 juni 2020. Miljöprövningsdelegationens beslut överklagades av närboende till miljödomstolen som i beslut den 26 november 2007 avvisade ansökan. Avvisningsbeslutet överklagades i sin tur av Frentab till Miljööverdomstolen som i beslut den 17 mars 2008 upphävde detsamma och återförvisade ärendet till miljödomstolen. I dom den 30 september 2008 (M 1776-08) ändrade miljödomstolen miljöprövningsdelegationens beslut bl.a. avseende ett villkor för buller (villkor 6).

I beslut den 6 september 2013 ändrade miljöprövningsdelegationen villkor 6.

I en skrivelse till Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun den 26 februari 2015 och med kompletteringar den 13 april 2015 anmälde Frentab sin avsikt att vid anläggningen i Kovik mellanlagra inerta schaktmassor till en mängd av 29 000 ton/år samt att lägga upp avbaningsmassor, använda inerta massor för konstruktion av en bullervall och klippa stubbar. Den 14 mars 2016 anmälde Frentab att man avsåg att anlägga bullervallen av inert material (enligt definition i NFS 2004:10). Anmälan kompletterades den 13 april 2016 med ytterligare uppgifter om bullervallens konstruktion. I anmälningar den 14 och 26 november 2016 anmälde Frentab felskrivningar i tidigare anmälan om stubbklippning.

Höjdsystem m.m.

Samtliga i ansökan förekommande höjduppgifter hänför sig till rikets höjdsystem RH 2000.

Ansökans omfattning

Frentab ansöker nu om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till fortsatt och utökad återvinnings- och bergtäktsverksamhet vid anläggningen i Kovik. Ifråga om återvinningsverksamheten avser ansökan mottagning, mellanlagring och återvinning av rena massor upp till en mängd av 500 000 ton/år respektive entreprenadberg upp till en mängd av 700 000 ton/år. Ansökan avser även mottagning, mellanlagring och återvinning av bitumenbaserad asfalt (lågt innehåll av PAH) till en mängd av 100 000 ton/år, trä till en mängd av 10 000 ton/år, och djurspillning till en mängd av 2 500 ton/år samt mottagning och mellanlagring av farligt avfall till en mängd av 50 ton/år. Slutligen avser ansökan användning av 4 500 000 ton avfall i form av massor m.m., som medför ringa föroreningsrisk, inom anläggningen för bullervallar och efterbehandling. Ansökan är ifråga om återvinningsverksamheten inte begränsad i tid.

Vad gäller bergtäktsverksamheten avser ansökan ett uttag av berg till en mängd av 700 000 ton/år, dock med avdrag för den mängd entreprenadberg som hanterats vid anläggningen. Den totala mängden uttaget berg, under en tid av 20 år, kommer att uppgå till maximalt 5 000 000 ton.

Eftersom brytning planeras i den mättade zonen omfattar ansökan även tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till bortledande av grundvatten som läcker in i tälten. Grundvattnet kommer tillsammans med ytvatten som samlats i tälten att ledas bort till en reningsanläggning och därifrån till Koviksträsk. Vidare omfattar ansökan tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till bortledning av ytvatten från Koviksträsk för användning i en våtsikt och för bevattning i syfte att minska damning.

Behov av täktverksamheten

De levererade mängderna ballast i Stockholms län har ökat stadigt från 5,8 miljoner ton år 2005 till 9,8 miljoner ton år 2016. För närvarande anses kvalitativ ballast i Stockholms län utgöra en bristvara (RUFS 2050).

Samhällets behov av bergmaterialprodukter styrs i huvudsak av utvecklingen i regionen avseende infrastruktur och nybyggnation. För närvarande pågår flera större infrastrukturprojekt i Stockholmsområdet, och i Nacka och Värmdö kommuner planeras för flera bygg- och anläggningsprojekt.

I Nacka stad ska det byggas 14 000 bostäder och 10 000 arbetsplatser fram till 2030. Därutöver planeras för tunnelbaneutbyggnad till Nacka, vilket kommer att generera ett stort behov av att omhänderta massor av bl.a. entreprenadberg.

I Värmdö kommun planeras från och med 2012 för en bebyggelsetakt motsvarande 150–300 bostäder per år.

I Nacka och Värmdö kommuner saknas, med undantag för anläggningen i Kovik, bergtäkter. Avsaknaden av bergtäkter innebär att materialet måste transporteras långa sträckor från andra täkter inom Storstockholm. Den ansökta verksamheten kommer därmed att innebära minskade transporter.

Den ansökta verksamheten kommer vidare att bidra till en sund konkurrens på bergmaterialmarknaden.

Ansökt verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken

Den ansökta verksamheten enligt 9 kap. miljöbalken beskrivs utförligt i den tekniska beskrivningen. En sammanfattning lämnas nedan.

Återvinningsverksamheten

Återvinningsverksamheten kommer att omfatta momenten

- mottagning
- krossning
- grovsortering
- finsortering
- jordtillverkning
- hygienisering av gödsel
- kompostering av trädgårdsavfall samt
- stubbklippning.

Mottagning

Samtliga massor som mottas vid anläggningen kontrolleras och sorteras efter typ, i enlighet med upprättat kontrollprogram. Beroende på typ av material hänvisas till olika ytor inom verksamhetsområdet, avsedda för återvinning av respektive materialtyp, t.ex. betong för sig och asfalt för sig. Blöta massor kommer att hållas isär från torra.

I de fall mottagningskontrollen ger misstanke om förorening vägras massorna införsel och hänvisas till en för ändamålet godkänd anläggning. Om redan införda massor väcker misstanke om förorening sker provtagning, varefter massorna, i förekommande fall, transporteras till godkänd anläggning. Någon införsel och vidare hantering av farligt avfall planeras inte, utan yrkandet härom syftar endast till att hantera en situation där farligt avfall levererats till anläggningen av misstag.

Krossning

En del material, såsom block, sten och tegel, kommer att behöva krossas före återvinning. Samma utrustning som vid krossning av berg används.

Grovsortering

Efter typsortering (se ovan) sker grovsortering med syftet att avlägsna det som är enkelt att avlägsna. Schaktmassorna kan sedan återanvändas direkt till nya materialslag eller behandlas vidare enligt nedan.

Maskinellt ser grovsorteringen olika ut beroende på vilket materialslag som grovsorteras. I de flesta fallen används en harpa som massorna hålls genom för att större stenar ska avskiljas. I vissa fall används en gallerskopa, som har samma funktion som en harpa.

Finsortering

För schaktmassor som inte kunnat separeras vid grovsorteringen sker finsortering i två varianter, torr- och våtsortering.

Torrsortering sker utan inblandning av vatten genom ett sorteringsverk som skakar och sönderdelar massorna till mindre fraktioner än grovsorteringen. De mindre fraktionerna kan sedan användas till såväl nya krossmaterial som jordframställning och konstruktionsmaterial. Även grenar, kvistar och rötter sorteras ut och klipps sönder till bitar som sedan kan användas som kompost eller bränsle i värmeverk.

Våtsortering i en våtsikt används för att återvinna osorterade, finkorniga schaktmassor. Vid våtsiktningen avskiljs sand- och grusfraktioner, och dessa binds sedan med flockningsmedel. Sand- och grusfraktionerna har större användbarhet än osorterat material. I övrigt avskiljs finmaterial som silt och lera, vilka kan användas inom verksamheten för anläggande av arbetsytor och bullervall.

Jordtillverkning

Tillverkningen av jord sker på en tät yta med ordnad avrinning till den ovan angivna reningsanläggningen.

Råvaruinnehållet bestäms utifrån efterfrågan och användningsområde. Råvarorna blandas med en lastmaskin på en arbetsyta i en förblandning. I nästa steg blandas de slutligt i en maskinsikt. Utleverans sker i huvudsak via lastbil till slutkund.

Hygienisering

Hygienisering innebär en fullständig avdödning av patogener och parasiter som kan finnas i djurspillning på så sätt att denna placeras i en roterande trumkompost med temperatur av minst 52°C och under minst 13 timmar.

Komposteringsprocessen inleds genom att syrekrävande mikrober alstrar värme, varefter värmeanpassade mikrober tillkommer och ombesörjer själva nedbrytningen av materialet.

Processen kräver ingen tillförsel av energi i form av värme, men för att rotera trumman krävs 20 000 kWh elenergi för ett års kontinuerlig drift. Värmeöverskottet blir cirka 11 kW.

Kompostering

Park- och trädgårdsavfall behandlas genom flisning och komposteras i strängar på separat yta. Komposten vänds vid ett antal tillfällen. Efter cirka sex månader har komposten förvandlats till mull, som kan utgöra råvara i jordtillverkningen.

Stubbklippning

Stubbar klipps i mindre bitar som sedan flisas för användning som råvara i jordtillverkningen eller för produktion av bioenergi. Flisning sker även av stamved och grot samt returträ (trä från rivningsmaterial).

Täktverksamheten

Gränserna för brytområdet framgår av anläggningsplanen, M201.

Inom verksamhetsområdet har en bullervall i den östra delen anlagts och innanför denna har utvinningen av berg skett till som lägst nivån +10 m. Fortsatt brytning

kommer att ske från öster mot väster och som lägst till nivå +10 m. I god tid innan bullrande verksamhet påbörjas i de västra delarna kommer en bullervall att anläggas även där. Bullervallen kommer att placeras utanför brytområdet och innanför bullervallen anläggs arbetsytorna.

Generellt placeras maskinerna nära brytfronten för att uppnå en rationell hantering inom området. Genom brytningen tillskapas nya områden inom vilka återvinningsverksamhet kan bedrivas. I princip all återvinningsverksamhet kommer att bedrivas inom brytområdet.

Den totala mängden berg som finns tillgänglig inom det område som ansökan avser beräknas uppgå till cirka 5 miljoner ton, vilket medger ett årligt uttag om i genomsnitt 250 000 ton under 20 år. Bryttakten påverkas av mängden infört entreprenadberg.

Bergtäktsverksamheten bedrivs på ett för branschen traditionellt sätt och består av arbetsmomenten

- avbaning
- borrning
- sprängning samt
- krossning, knackning, sortering och lastning.

Avbaning

Brytningen inleds med att växtlighet och eventuellt lösa jordarter tas bort.

Borrning

För att berget ska kunna loss hållas genom sprängning måste borrning av laddningshål ske. Borrning kommer att ske med larvburen borrarutrustning och utföras i kampanjer inför varje sprängtillfälle.

Sprängning

Losshållning av berg sker genom att sprängmedel placeras i borrhålen och att bergmaterialet sprängs loss.

Sprängningen kommer i de flesta fall att ske med bulk, vilket innebär att sprängmedlet förs ner i hålen direkt ifrån en tankbil.

Storleken på varje salva förväntas uppgå till cirka 50 000 ton berg. Vid maximalt uttag av berg kommer sprängning, beroende på hur stor mängd som losshålls vid varje sprängning, att uppgå till 10–15 salvor per år.

Krossning, knackning, sortering och lastning

Sedan berget sprängts loss förs det med grävmaskin till en förkross direkt vid salvan. Därefter lastas bergmaterialet i en produktionsanläggning, där materialet efterkrossas och sorteras. Enstaka block som är för stora för att krossas knackas först sönder med hydraulhammare monterad på en grävmaskin, så kallad skutknackning.

Materialet lastas ut med lastmaskiner direkt på lastbil eller till en lagringsyta.

Bullervall vid västra delen av verksamhetsområdet

Frentab har åtagit sig att anlägga en bullervall kring den västra delen av verksamhetsområdet. Av tekniska beskrivningen framgår att den planerade bullervallen byggs på samma sätt som den befintliga (kring den östra delen av verksamhetsområdet). Den kommer att vara maximalt 8 m hög och cirka 720 m lång samt med en bas om maximalt 20 m. På den sida som vetter mot naturreservatet kommer vallen att bestå av naturliga massor och i övrigt av annat material.

Frentab kommer att bli bundet av sitt åtagande genom det allmänna villkoret som liksom ett särskilt villkor är straffsanktionerat. Något behov av ett särskilt villkor

finns därmed inte. Om mark- och miljödomstolen skulle finna att ett särskilt villkor ändå är motiverat föreslås följande lydelse.

Bolaget ska kring den västra delen av verksamhetsområdet anlägga en bullervall som är maximalt 8 m hög och cirka 720 m lång och som har en bas om maximalt 20 m. På den sida av vallen som vetter mot naturreservatet ska naturliga massor användas.

Anläggande av gång- och cykelväg inom Velamsunds naturreservat

Frentab arbetar för att minimera antalet transportrörelser genom att använda större fordon och returlass. Dessutom arbetar bolaget för att de skyddsåtgärder som rekommenderas i trafikutredningen ska genomföras. Bolaget har dock inte den rådighet som krävs för dessa åtgärder utan är beroende av sina leverantörer (vad avser arbetet med att minimera antalet transportrörelser) och Trafikverket (vad avser skyddsåtgärder). Bolaget åtar sig dock att fortsätta verka för att de olika åtgärderna genomförs.

Vidare har Frentab åtagit sig att tillsammans med Nacka kommun projektera och anordna en gång- och cykelväg längs Lagnövägen från infarten till Nacka golfklubb till korsningen med väg 622. Bolaget har nu träffat avtal med kommunen om denna skyddsåtgärd. Den planerade gång- och cykelvägen kommer att behöva anordnas inom Velamsunds naturreservat. För detta reservat gäller bl.a. följande föreskrift.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att anlägga väg eller asfaltera befintlig väg, annat än vad som anges i skötselplanen med undantag av gång- och cykelväg från Värmdövägen till Velamsunds gård.

Denna sträckning bedöms dock inte vara tillämpbar i det aktuella fallet eftersom Velamsunds Gård ligger långt väster om verksamhetsområdet. Frentab yrkar därför att mark- och miljödomstolen med stöd av 7 kap. 7 § ska ge bolaget dispens från föreskriften för de sträckor som inte går från Värmdövägen till Velamsunds gård.

På samma sätt som för bullervallen kommer Frentab att bli bundet vid sina åtaganden genom det allmänna villkoret, vilket innebär att inte heller ett särskilt villkor om transporter är nödvändigt. Om ett särskilt villkor ska föreskrivas bör det utformas enligt följande

Bolaget ska arbeta för att minimera antalet transportrörelser och för att skyddsåtgärder som anges i ingiven transportutredning ska komma till stånd. Bolaget ska även anordna en gång- och cykelväg längs Lagnövägen, från infarten till Nacka golfklubb till korsningen med väg 622.

Bränslen och övriga kemikalier

De maskiner som avses att användas, inklusive dieseldrivna stationära arbetsredskap, kommer att drivas med diesel av miljöklass 1. En normal årsförbrukning uppgår till ungefär 400 m³.

Drivmedel förvaras i godkända ADR-tankar. All tankning sker på tätgjord yta. Övriga kemikalier, såsom hydrauloljor, smörjoljor, motoroljor, smörjfetter, spolarvätska och dylikt, kommer att förvaras i låsbar container. All hantering av oljor sker på tätgjord yta.

Elförbrukning

Våtsikten förväntas förbruka 1 GWh per år. Övrig elförbrukning, motsvarande 150 MWh per år, åtgår till kontor- och personalutrymmen.

Interna transporter

Transporter inom området sker med hjullastare, truckar och dumprar. Samtliga transportvägar inom området är asfalterade.

Arbetstider

Verksamheten bedrivs normalt helgfri måndag till fredag mellan kl. 06.00–18.00, förutom bullrande verksamheter såsom borrhning, sprängning och krossning, vilka påbörjas först kl. 07.00. Extra arbetsinsatser utöver normal arbetstid kan ibland förekomma, t.ex. i samband med hantering av massor från särskilda bygg-entreprenader.

Våtsikten är endast i drift under perioden april–december.

Borrhningsarbeten inför sprängning kan komma att utföras året om. Antalet sprängningar beror på hur mycket entreprenadberg som förs in, men som mest kommer cirka 15 stycken sprängningar per år att genomföras.

Emissioner

Utsläpp till luft

Utsläpp till luft sker och kommer att ske med avgaser från arbetsmaskiner och fordon som används för interna transporter (koldioxid, kväveoxider, kolväten, partiklar, kolmonoxid och svaveloxider). Frentabs maskinpark är väl underhållen och när byte av maskiner sker används bästa teknik, vilket bidrar till att begränsa utsläppen med avgaser. Dessutom kommer maskinparken att drivas med dieselloja av miljöklass 1.

Vidare sker utsläpp av luktande ämnen från hanteringen av biologiskt avfall, hästgödsel och trä. Dessa utsläpp bedöms dock vara begränsade till själva verksamhetsområdet.

Damning kan ske från krossning, sortering samt från transportytor och upplag. För att minska risken för olägenheter har Frentab asfalterat samtliga transportvägar inom verksamhetsområdet. Vidare finns beredskap för bevattning.

Utsläpp till vatten

Dagvatten från verksamhetsområdet kommer att samlas upp i tåkten och tillsammans med inläckande grundvatten ledas bort till en reningsanläggning, bestående av en fördröjningsdamm, i vilken sedimentation av partiklar och oljeavskiljning kan ske, samt en efterföljande reningsdamm, i vilken nitrifierande och denitrifierande bakterier avskiljer kväve. Från reningsanläggningen leds vattnet vidare till Koviksträsk som står i förbindelse med Askrikefjärden. Det uppsamlade vattnet kan innehålla partiklar och rester av sprängmedel. Partiklarna kommer att skiljas av i fördröjningsdammen och kvävet i reningsdammen. Utsläppet av kväve till Koviksträsk beräknas uppgå till cirka 60–80 kg per år.

Buller

Frentab har låtit utföra en bullerutredning, i vilken fyra olika scenarier beräknats. Resultatet av dessa beräkningar visar att de riktvärden som Naturvårdsverket rekommenderar för bostäder (Naturvårdsverkets Rapport 6538, Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller) kommer att kunna innehållas.

Vibrationer och luftstötstågor

Inom ramen för den befintliga verksamheten har fyra byggnader, varav tre bostäder och våghuset i Suez' anläggning, som bedömts som mest utsatta för vibrationer och stötstågor mätts in och kontrollerats vid varje sprängning. Inga sprängningar har gett upphov till vibrationer eller luftstötstågor som överstiger komfortvärden vid bostäder och inga skador har konstaterats i våghuset i Suez' anläggning.

Den ansökta verksamheten innebär vid maximal produktion om 700 000 ton bergsmaterial att antalet sprängningstillfällen kommer att uppgå till 15 stycken per år. Utökningen innebär dock att brytfronten kommer längre bort från bebyggelsen vid Dianavägen, medan avståndet till Knarrnäsavägen är i stort sett oförändrat.

Vibrationerna kan upplevas som obehagliga för närboende, trots att komfortvärden innehålls. Genom information och sedvanligt avgivande av ljudsignal före sprängning kan det obehagliga överraskningsmomentet minimeras.

Samtliga sprängsalvor kommer också att dokumenteras noggrant i en sprängjournal och vibrationer mäts inom ramen för det uppdaterade kontrollprogrammet.

Sammantaget, efter vidtagande av försiktighetsmått, förväntas verksamheten kunna bedrivas med innehållande av de värden som föreslås i ansökan.

Avfall

Avfallsproduktionen inom verksamhetsområdet kommer att vara liten. Frentab arbetar med att minska avfallsmängderna genom källsortering av allt avfall, som sedan lämnas vidare till återanvändning eller återvinning.

Farligt avfall som uppkommer i verksamheten kommer att sorteras i separata behållare och förvaras på sådant sätt att föroreningar inte kan nå omgivande mark och vatten.

All utrustning i verksamheten hanteras varsamt för ökad livslängd, och förbrukningen av produkter är sparsam.

Strandskydd

Reningsanläggningen syftar till att rena dagvatten från verksamhetsområdet. Initialt undersöktes möjligheten att den planerade reningsanläggningen skulle iordningställas inom de östra delarna av verksamhetsområdet vilket inte omfattas av strandskydd. På grund av platsbrist kunde reningsanläggningen inte lokaliseras inom dessa delar och andra lokaliseringar söktes. Därvid söktes en plats till vilket dagvattnet kunde rinna via självfall i så stor utsträckning som möjligt eftersom det ansågs önskvärt att undvika pumpning av dagvatten; detta eftersom pumpning innebär stor energianvändning och är förenat med risk för driftstopp samt större kostnader för anläggning och drift, främst vintertid. Eftersom verksamhetsområdet till stora delar omges av naturreservat och Suez verksamhetsområde, är det endast valda platsen inom strandskyddat område som kan rymma den planerade reningsanläggningen. Något bättre alternativ finns således inte.

Reningsanläggningen är en förutsättning för att Frentab ska kunna utveckla sin pågående verksamhet. Vidare anses reningen av dagvatten utgöra ett angeläget allmänt intresse. Lagnövägen som löper delvis inom det strandskyddade området kan anses innebära att det strandskyddade området redan har tagits i anspråk. Vid detaljutformningen av reningsanläggningen kommer hänsyn tas så att det visuella intrånget minskas. Reningsanläggningen kan vidare utföras så att det är möjligt att passera längs vattnet till fots.

Med anledning av vad som anförts ovan bedöms skäl för dispens från bestämmelserna om strandskydd föreligga.

Ansökt verksamhet enligt 11 kap. miljöbalken

Grundvatten och ytvatten som samlas i tälten kommer att ledas bort till en reningsanläggning och därifrån till Koviksträsk. Bortledningen kommer att så långt det är möjligt ske via självfall, alternativt med en pumpanläggning, bestående av en pump och en pumpgrop. Frentab räknar med att behöva leda bort cirka 3 l/s, motsvarande cirka 90 000 m³ per år.

Bortledningen av ytvatten från Koviksträsk för våtsikten och för dammbekämpning kommer att ske med pumpar. Frentab räknar med att behöva leda bort maximalt 0,4 l/s, motsvarande 6 600 m³ per år.

Kostnaderna för att uppföra de ovan angivna pumpanläggningarna beräknas uppgå till 450 000 kronor.

Den effektiva arbetstiden för att uppföra pumpanläggningarna beräknas uppgå till en månad.

Pumpanläggningarna kommer att uppföras på fastigheterna XXX och WWW (pumpanläggningen för bortledning av grundvatten), samt på XYZ

(pumpanläggningen för bortledning av ytvatten). Frentab har träffat avtal med ägarna till dessa fastigheter som ger bolaget den rådighet som krävs.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Allmänt

I miljökonsekvensbeskrivningen finns uppgifter om verksamhetens lokalisering, utformning och omfattning, inklusive de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa konsekvenser av verksamheten.

Vidare redovisas alternativa lösningar. Frentab har låtit utföra en särskild lokaliseringsutredning, där alternativ i form av såväl befintliga täkter som nya områden undersökts. Utgångspunkten för undersökningen har varit anläggningar/områden på ett transportavstånd om maximalt 40 km. Två områden har identifierats. Inget av dessa bedöms vara mer fördelaktigt än anläggningen i Kovik.

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas även uppgifter om rådande miljöförhållanden och hur dessa förhållanden skulle utvecklas om den sökta verksamheten inte kommer till stånd.

Slutligen lämnas en beskrivning av de miljöeffekter som den sökta verksamheten bedöms ge upphov till, i sig och till följd av yttre händelser. Nedan sammanfattas bedömningen avseende påverkan på mark och vatten, luft, transporter, landskapsbilden, naturmiljö och skyddade arter samt kulturmiljö.

Mark och vatten

Inga skyddsvärda objekt, såsom brunnar eller torrlägningsföretag, bedöms kunna påverkas negativt av grundvattenavsänkning.

Det avledda grundvattnet kan emellertid komma att föra med sig rester av sprängämne och suspenderat material till Koviksträsk och sedan vidare ut i Askrikefjärden. Kvävet i sprängsten kan även lakas ut av nederbörd och leta sig ner till grundvattnet genom naturliga sprickor i berggrunden.

Någon negativ påverkan på Koviksträsk och Askrikefjärden bedöms dock inte ske, eftersom den planerade reningsanläggningen på ett effektivt sätt kommer att rena mängden suspenderat material och utsläppen av kväve. Utsläppet av kväve vid ett fullt utnyttjande av sökt tillstånd, 60–80 kg kväve/år, motsvarar en marginell höjning av kvävetransporten till sjön, som dessutom kommer att ske under de kalla åtta månaderna när biologisk aktivitet inte förekommer.

Från våtsikten sker inte något utsläpp, eftersom det vatten som pressas ut ur materialet efter sortering recirkuleras in i anläggningen. Våtsikten kommer inte att användas under vintern, och därför tömmas på vatten om sammanlagt cirka 800 m³. Tömningen kommer att ske kontrollerat under flera dagar, och vattnet kommer att provtas och vid behov renas för att säkerställa att föroreningar av någon betydelse inte släpps ut i recipienten.

Koviksträsk förväntas endast påverkas obetydligt av avledningen av ytvatten om cirka 30 m³/dygn för användning i våtsikten eller dammbekämpning.

Den förändrade markanvändningen kommer att leda till en ökad ytavrinning från området eftersom skogsmarkens fördröjande effekt försvinner. Eftersom bullervallarna konstrueras av täta massor, kommer ytavrinningen från området utanför verksamhetsområdet att skäras av eller ske med kraftig fördröjning.

Eftersom den närliggande deponin till viss del avvattnas mot tälten förekommer vissa föroreningar, som rinner ut i Koviksträsk. I och med den ansökta verksamheten kommer mängden lakvatten från Koviks deponi att öka något och således även mängden föroreningar, såsom klorid och sulfat. Hållförhöjningarna med den ansökta verksamheten förväntas dock bli små. Vid behov kan flödet genom en

identifierad sprickzon minskas genom tätningsåtgärder med lågpermeabelt material som lera. På så sätt kan flödet av lakvatten mellan täkt och deponi hållas lågt även efter en utökning av verksamheten.

Sammantaget, med vidtagna försiktighetsmått och i jämförelse med nuläget när ingen ordnad vattenavledning från verksamhetsområdet sker, bedöms konsekvenserna av den utökade verksamheten för Koviksträsk och Askrikefjärden bli små. Verksamheten bedöms inte leda till att statusen eller någon enskild kvalitetsfaktor i miljökvalitetsnormerna för vatten försämras för Asrikefjärden. Koviksträsk, som inte är klassad och som saknar miljökvalitetsnormer, har i likhet med Asrikefjärden bedömts som fosforbegränsad. Koviksträsk anses inte heller vara övergödd eller försurad.

Luft

Utsläppen till luft bedöms sammantaget, med vidtagna försiktighetsmått och i jämförelse med nuläget, innebära en mycket liten miljöpåverkan. De kommer inte att påverka människors hälsa eller miljön på lokal nivå. Inte heller bedöms de medverka till att någon miljökvalitetsnorm för utomhusluft överskrids.

Transporter

In- och utfart till anläggningen sker via Lagnövägen. Transporterna går främst västerut på väg 622 (Gamla skärgårdsvägen) och vidare på väg 222 (Värmdöleden). Årsmedeldygnstrafik (ÅDT) under 2014 på väg 642 (Lagnövägen) var 2 320 fordon, varav 400 utgjordes av tung trafik.

Med den ansökta verksamheten bedöms de tunga transporterna från verksamheten maximalt kunna öka med cirka 1 200 fordonsrörelser per arbetsdygn. Den förväntade ökningen är dock endast cirka 400 fordonsrörelser per arbetsdygn.

På väg 622 och 222 bedöms den ökade trafikmängden endast utgöra ett obetydligt tillskott av trafik.

Frentab arbetar för att transporterna till och från verksamhetsområdet ska vara så rationella som möjligt, bl.a. genom att använda större fordon och arbeta med returlass. I genomförd trafikutredning presenteras flera förslag som syftar till att öka de oskyddade trafikanternas säkerhet och minska risken för olyckor. Först och främst handlar det om att hastigheten på sträckan bör sänkas, i synnerhet kring busshållplatser och övergångsställen.

Därutöver har Frentab åtagit sig att tillsammans med Nacka kommun projektera och anordna en ny gång- och cykelväg längs Lagnövägen från golfbanans infart till Lagnövägens korsning med väg 622.

Sammantaget bedöms den tunga trafiken komma att öka i samband med ansökt verksamhet. Ökningen förväntas emellertid, efter vidtagna försiktighetsmått och vid en jämförelse med nuläget, endast ge en måttlig påverkan på trafiksituationen på Lagnövägen.

Landskapsbild

Den utökade verksamheten kommer att medföra en påverkan på landskapet inom området för utökningen. Påverkan blir dock begränsad eftersom insynen till området är liten. Tälten omges bl.a. av skog och vallar, och när tälten är färdiga kommer området att efterbehandlas.

Sammantaget, vid en jämförelse med nuläget, är landskapet redan så kraftigt påverkat av den befintliga verksamheten och verksamheten vid Suez' avfallsanläggning att den ytterligare effekt som den ansökta verksamheten kan antas ge blir begränsad.

Naturmiljön och skyddade arter

Den ansökta verksamheten kommer att medföra ett ianspråktagande av ett tidigare delvis oexploaterat skogsområde i anslutning till Velamsunds naturreservat. Naturvärdena är knutna till de skogliga värdena, som kommer att försvinna när verksamhetsområdet tas i anspråk. Dessa motsvarar cirka 4,8 hektar utöver den redan ianspråktaga ytan om 8 hektar.

Avsänkningen av grundvattenytan, vilken beräknats uppgå till cirka 30 cm vid de känsliga områdena, kan komma att påverka naturmiljöer vilkas värden är beroende av hög grundvattenyta på så sätt att växtlighet och artsammansättning förändras.

Någon påverkan på Natura 2000-områdena bedöms dock inte ske.

Kringliggande naturmiljöer kan dessutom komma att påverkas av damning, luftstöt vågor och vibrationer samt emissioner från trafik.

Sammantaget, efter vidtagna försiktighetsmått och vid en jämförelse med nuläget, förväntas den ansökta verksamhetens effekter på naturmiljön m.m. att bli måttliga.

Kulturmiljön

De identifierade fornlämningarna ligger utanför den beräknade trycksänkingszonen. Någon påverkan på de fasta fornlämningarna bedöms inte ske.

Inte heller påverkas riksintresset för kulturmiljön, som utgörs av farledsmiljön norr om tälten.

Samråd

Samråd enligt 6 kap. miljöbalken har genomförts med avseende på den ansökta verksamheten. Synpunkterna har beaktats när verksamheten har utformats och ansökan tagits fram. En samrådsredogörelse har bifogats miljökonsekvensbeskrivningen.

Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

Verksamheten kommer att omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (lägre kravnivån), på grund av förvaring av sprängmedel överstigande 10 ton vid samma tillfälle.

Ett handlingsprogram återfinns som bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen.

2 kap. miljöbalken

Kunskapskravet (2 §)

Genom de utredningar som Frentab låtit utföra inom ramen för arbetet med förevarande ansökan har bolaget skaffat sig kunskaper om den verksamhet som ska bedrivas och verksamhetens miljöeffekter. Bolaget har dessutom lång erfarenhet av den verksamhet som ansökan avser. Vidare har bolaget anlitat konsulter med lång erfarenhet av aktuell typ av verksamhet för framtagande av samrådshandlingar och miljökonsekvensbeskrivning.

Försiktighetskravet (3 §)

De skyddsåtgärder som Frentab avser att vidta för att minimera påverkan på omgivningen har sammanfattats i miljökonsekvensbeskrivningen. Den slutsats som kan dras är att valda skyddsåtgärder får anses utgöra bästa teknik enligt 2 kap. 3 § miljöbalken till rimliga kostnader enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Produktvalskravet (4 §)

Kemikalier kommer att användas i förhållandevis liten utsträckning. I valet av kemikalier kommer Frentab att beakta respektive kemikaliers risker och miljöpåverkan.

Hushållnings- och kretsloppskravet (5 §)

Den sökta verksamheten avser till stor del återvinning av avfall. Yrkandet om tillstånd till bergtäkt är utformat på sådant sätt att uttag av berg kommer att ske endast som ett komplement till hanteringen av entreprenadberg.

Kombinationen av verksamheter med masshantering och bergtäkt inom samma område innebär att andra, jungfruliga områden inte behöver ianspråkta.

Frentab kommer att sortera det avfall som uppkommer i verksamheten och, i den mån det är möjligt, lämna avfallet till återvinning.

Lokaliseringskravet (6 §)

Vad beträffar alternativa lokaliseringar se avsnittet ”Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll”.

Den planerade verksamheten innebär en utvidgning av verksamhetsområdet åt väster. Enligt Frentabs uppfattning berör utvidgningen inte något intresse av det slag som regleras i 3 eller 4 kap. miljöbalken.

Verksamhetsområdet omfattas inte av vare sig detaljplan eller områdesbestämmelser.

Efterbehandlingskravet (7 §)

En redogörelse för hur verksamhetsområdet kommer att efterbehandlas finns i den tekniska beskrivningen.

11 kap. 6 § miljöbalken

De planerade vattenverksamheterna är nödvändiga för den sökta återvinnings- och täktverksamheten. Nyttan av återvinnings- och täktverksamheterna får anses överstiga de ovan redovisade kostnaderna, vilket innebär att kravet i 11 kap. 6 § miljöbalken är uppfyllt.

Kontroll

En redogörelse för nuvarande och planerad kontroll finns i miljökonsekvensbeskrivningen.

Uppgifter enligt 22 kap. 25 a § miljöbalken

En förteckning över de avfallstyper som bolaget vill att tillståndet ska omfatta finns i en bilaga till ansökan.

Total mängd avfall som kommer att samlas och återvinnas vid anläggningen uppgår till 612 550 ton per år. I denna mängd ingår inte entreprenadberg. Mängden entreprenadberg är svår att förutsäga eftersom produktionen helt ska kunna baseras på detta, maximalt 700 000 ton per år kommer dock att samlas in och återvinnas.

Tillämpliga metoder för återvinningen har redovisats ovan och i tekniska beskrivningen.

Övriga frågor avseende verksamheten enligt 11 kap. miljöbalken

Anmälan om oförutsedd skada

Frentab föreslår att tiden för anmälan om oförutsedd skada bestäms till fem år.

Arbetstid m.m.

Med utgångspunkt från den effektiva arbetstid som redovisats ovan och med hänsyn till risken för förseningar föreslås en arbetstid enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken om fem år. Motsvarande tid bör gälla som igångsättningstid enligt samma lagrum.

Sakägare

En sakägarförteckning bifogas.

Verkställighetsförordnande

Nu tillståndsgiven mängd berg kommer inom kort att vara utbruten. Som framgår av avsnittet ”Behov av täktverksamheten” är det av stor vikt att Frentab får fortsätta sin verksamhet. Frentab kommer under tiden fram till att tillståndet vinner laga kraft att begränsa verksamheten så att volymen hanterade massor motsvarar det nu gällande tillståndet. Av dessa skäl och eftersom något hinder mot tillåtligheten av den sökta verksamheten inte bedöms föreligga, bör förutsättningar för ett verkställighetsförordnande föreligga.

MOTPARTERNAS SYNPUNKTER PÅ ANSÖKAN

Motparterna har i korthet lämnat följande synpunkter på ansökan.

Länsstyrelsen

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att ansökan behöver kompletteras för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till om ett tillstånd till återvinning- och berg-täktsverksamhet samt vattenverksamhet kan ges. Länsstyrelsen är dock tveksam till om det är lämpligt att ge tillstånd till grundvattenbortledning på grund av lokaliseringen intill deponin och den förhöjda risken för föroreningsspridning i och med att lakvatten från Koviksdeponin skulle ledas in i täkten och ut i recipienten. Länsstyrelsen bedömer också att en påverkan och ändring på Suez lakvattenhantering kräver en separat tillståndsprövning.

Länsstyrelsen föreslår nedan villkor ifall domstolen ger tillstånd till sökt verksamhet.

Länsstyrelsen redogör i yttrande för vilka kompletteringar som ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen bör kompletteras med och skälen för detta.

Synpunkter villkor

Om ett tillstånd erhålls till berguttag och vattenverksamhet föreslås att villkor 4 omformuleras för att tydliggöra vilket höjdsystem som gäller:

Uttag av berg får ske till lägsta nivå +10 m.ö.h. RH2000 inom brytningsområdet som är angivet i exploateringsplanen, bilaga A1.

För att tillsynsmyndigheten ska kunna lämna synpunkter på ett kontrollprogram och ett kontrollprogram ska kunna revideras inom ramen för samrådet om kontrollprogram, bör förslag till kontrollprogram lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan verksamheten påbörjas. Länsstyrelsen föreslår att ett eventuellt tillstånd förenas med följande villkor:

För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram som möjliggör en bedömning av om villkoren i tillståndet följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Förslag till kontrollprogram ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan tillståndet tas i anspråk. Kontrollprogrammet ska hållas aktuellt och får i samråd med tillsynsmyndigheten justeras allteftersom verksamheten fortskrider.

Omfattningen av sökt grundvattenbortledning behöver förtydligas. Villkor finns för berguttag ned till nivå +10 m.ö.h. I den hydrogeologiska utredningen anges att avsänkning kan komma att ske ned till nivå +8. Nivån till vilken avsänkning sker påverkar både influensområdets storlek och omfattningen av miljöpåverkan. Länsstyrelsen föreslår att ett eventuellt tillstånd förenas med följande villkor:

Bortledning av grundvatten får ske ned till lägsta nivån +A m.ö.h. RH2000 inom brytningsområdet som är angivet i exploateringsplanen, bilaga A1 (där sökanden kan föreslå värde för A).

När det gäller villkor om kompensationsåtgärder föreslås följande tillägg: De ytterligare kompensationsåtgärderna ska syfta till att till fullo kompensera för kvarstående skada på de allmänna intressena.

Synpunkter avseende täkt- och återvinningsverksamhet

Behov av täktverksamhet

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Beskrivning av bergets petrografiska egenskaper avseende lämplighet för olika användningsområden.
2. Behovet av berguttag behöver förtydligas och motiveras då mängden entreprenadberg från olika infrastrukturprojekt i länet torde täcka behovet av ballastmaterial.

På flera platser i västra Värmdö har det konstaterats betydande förekomster av sulfidmineraler i berggrunden. Det är nödvändigt att i MKB:n redovisa vilka risker det finns på grund av brytning och krossning av sulfidrika mineraler i verksamheten. Sökanden behöver göra analyser på bergmaterialet för att säkerställa att bergtäkten inte kommer att orsaka några allvarliga miljöproblem som följer av brytning och krossning av sulfidberg. Arsenik bör även ingå i analysen. På s. 28 i MKB:n står det att risken för uttransport av andra ämnen än kväve från bergtäkten är minimal. Denna bedömning saknar underlag då det inte har undersökts om risk för sulfidberg finns.

Återvinningsverksamheten och efterbehandling

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Profilritning över de tänkta efterbehandlingsalternativen inklusive alternativet som endast omfattar skyddssläntning och trädplantering.

2. Beskrivning av de olika efterbehandlingsalternativen med typ av avfall och beräknade mängder avfall för uppfyllnad för naturmark respektive industrimark.
3. Beräknade mängder och typ av avfall som behövs till skyddssläntning av pallkanter samt uppfyllning med cirka 2,5 m för trädplantering.
4. Mängd avfall som redan idag har tagits in på anläggningen som är lämpligt till efterbehandling eller bullervallar.
5. Information om hur respektive avfallsslag (EWC-koder) avses att återvinnas eller hanteras.
6. De olika avfallsslagens (EWC-kod) flöden inne på anläggningen.
7. Avfallskod för det avfall som uppstår från våsikten.
8. Mängder av avfallet från våsikten som bedöms genereras årligen samt förtydligande av hur detta avfall planeras att hanteras.

I sökandens komplettering har mängden avfallsmassor som behövs till efterbehandling ändrats från 4,5 miljoner ton till 2,25 miljoner ton. Kompletteringen anger att i båda efterbehandlingsalternativen behöver 875 000 ton massor användas för att jämna ut pallkanten (släntning). För att möjliggöra enbart skogsplantering behöver marken fyllas upp till nivån +12,5m.

Det är stor skillnad i mängd avfall för de olika efterbehandlingsalternativen och det är otydligt vilka mängder som gäller för respektive alternativ. Det är också otydligt om avsikten är att lämna bullervallarna efter att verksamheten upphör eller om materialet i bullervallarna ska återanvändas till skyddssläntning av pallkanterna i efterbehandlingen. I ansökan redovisas utöver skyddssläntning och en viss uppfyllnad för skogsplantering olika alternativ till efterbehandling i form av industriområde eller naturområde. Då inriktningen på efterbehandlingsplanen inte är klarlagd går det inte att bedöma syftet med efterbehandlingen som innebär införsel av flera miljoner ton avfall. Det framgår inte heller i detalj hur mycket avfall som behövs för att slutföra de olika efterbehandlingsalternativen. Länsstyrelsen anser dock att ett alternativ som innebär att materialet från bullervallarna återanvänds till

att genomföra skyddssläntning samt påförande av de redovisade 2,5 m i täktbotten för trädplantering kan utgöra en tillräcklig efterbehandlingsåtgärd.

Länsstyrelsen konstaterar att det redan idag har tagits in stora mängder avfall till anläggningen. Bolaget behöver därför även redovisa hur mycket avfall som kan användas till efterbehandlingsåtgärder som redan finns inom anläggningen.

Länsstyrelsen anser att tillståndet för återvinningsverksamheten också ska tidsbegränsas och anser att en ny prövning får göras vid tillståndets utgång. Fram till dess kommer ny kunskap och erfarenhet att dras.

Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning kan vara tillämpliga i avsaknad av en platsspecifik bedömning men det är tveksamt om det är lämpligt att använda rivningsavfall om efterbehandlingssyftet är att återskapa naturmark. Användningen av sådant avfall kräver också att omfattande kontroller av avfallet behöver ske löpande.

Det är oklart i detalj vilket avfall som avses att användas till de olika efterbehandlingsalternativen. Länsstyrelsen konstaterar dock att de EWC-koder som redovisats i ansökan till stor del motsvarar sådant avfall som får tas in på en deponi för inert avfall utan provtagning enligt 24 § i NFS 2004:10, *Naturvårdsverkets föreskrifter om deponering, kriterier och förfaranden för mottagning av avfall vid anläggningar för deponering av avfall*. Länsstyrelsen bedömer att miljöpåverkan av att efterbehandla med den typ av avfall, i praktiken, skulle ge samma miljöpåverkan och kräva samma krav på skyddsåtgärder, såsom en geologisk barriär, som för en deponi för inert avfall.

Ansökan behöver även förtydligas med beskrivning av hur respektive avfallsslag (EWC-kod) avses att hanteras på anläggningen.

Länsstyrelsen konstaterar också att våtsiktningen av avfall kan komma att ge upphov till stora mängder finkornigt avfall som avses att återvinnas genom att anlägga

bullervallar och arbetsytor. Det behöver i ansökan framgå vilka mängder av detta avfall som årligen behöver tas om hand samt vilken EWC-kod som gäller för detta avfall.

Maskinpark

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Bästa möjliga teknik för maskinparken.

Länsstyrelsen anser att dieselvek inte är bästa möjliga teknik. En miljöfarlig verksamhet ska själva ha kunskap om sin energianvändning, hur den kan effektiviseras och om förnybara energikällor kan ersätta fossil energi i verksamheten. Hushållningsprincipen säger att alla verksamhetsutövare ska hushålla med energin och så långt det är möjligt använda förnybara energikällor. Hushållningsprincipen gäller oavsett storlek på verksamhet och omfattar därmed även denna verksamhet. Elektrifiering nämns men ingen tidsplan finns för när befintlig maskinpark kommer att ersättas av eldrift. Även andra åtgärder såsom övergång till energieffektivare fordon eller förnybara drivmedel bör ingå i en tidsplan.

Beräkning av säkerhet

Enligt beräkningsmodellen för ekonomiska säkerheter framtagna av Miljösamverkan Sverige 2006 bör beloppet på säkerhet för hela verksamheten åtminstone uppgå till 3 Mkr. För att täcka kostnader för avhjälpande av miljöskada och andra efterbehandlingsåtgärder bör för en verksamhet av den här omfattningen beloppet för säkerhet uppgå till 3 Mkr.

Arbetstider

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Motivering till varför transporter till och från verksamheten behöver ske dygnet runt samt hur många fordonsrörelser det uppskattningsvis rör sig om per dygn samt fördelning över dygnet.

Villkor 6 föreslår att transporter tillsammans med utlastning och upplagshantering ska få ske dygnet runt under vardagar medan den tekniska beskrivningen beskriver att transporter tillsammans med utlastning och upplagshantering endast ska ske kl. 06–18 under vardagar.

Utsläpp till vatten

Dagvattenbortledningen kan komma att påverka den naturmiljö som utgörs av Koviksträsk. För att kunna beskriva miljökonsekvenserna orsakade av planerad dagvattenbortledning till Koviksträsk behöver sökanden redogöra för:

1. Föresättningar avseende naturmiljö och vattenkvalitet i Koviksträsk. Ange även dagens naturvärden, t.ex. biologiska värden.
2. Ange karakteristiska parametrar för sjön såsom storlek, djup, tillrinningen och omsättningstid.
3. Förväntad påverkan på Koviksträsk.
4. Konsekvenser av påverkan.
5. Skyddsåtgärder samt kontroll
6. Möjligheten att leda hela flödet eller ett delflöde från tälten till avloppsreningsverket och därefter Saltsjön.
7. Redovisa hur vattnet ska renas från eventuella föroreningar som inte fångas upp av sedimentationsdamm eller våtmark.
8. Ange förslag på riktvärden avseende föroreningar att utgå från i framtagandet av kontrollprogram.
9. Redogör om särskilda försiktighetsåtgärder behövs där lagring av mottaget entreprenadberg sker, gällande uppsamling av dagvatten och eventuell rening avseende kväve.
10. Komplettera utformningen av den efterföljande reningsanläggningen med ytor, volymer, flöden och placeringsalternativ.

Föreslagen volym på sedimentationsdammen är 470 m³ med en avtappning på 13 l/s. Länsstyrelsen bedömer att om sedimentationsdammens medeldjup är 1 m kommer den att täcka cirka 0,4 % av verksamhetens totala areal. En fungerande sedimentationsdamm bör täcka cirka 2 % av tillrinningsområdets storlek. Valet av

avrinningskoefficienten 0,25 motiveras inte i beräkningarna. Dammen och våtmarken behöver dimensioneras för hela täktområdet vid ett fullt utnyttjat tillstånd. Att dimensionera efter 1-årsregn eller 5-årsregn kan endast göras om det inte förekommer ett strypt utflöde i dammen. Då tillräckligt lång uppehållstid ska uppnås för att sedimentera finpartikulärt material behöver dimensioneringen utgå ifrån tillrinningsområdets areal och en rimligare avrinningskoefficient. Dammens medeldjup bör vara cirka 1 m för att åstadkomma tillräcklig sedimentation och förebygga recirkulation av finsediment. Andra reningsåtgärder i kombination med sedimentationsdamm och våtmark kan ge bra resultat för att rena finpartikulärt material.

Bilaga B3 beskriver att kväveutsläppen från verksamheten kommer att öka marginellt och att kväveutsläppen inte kommer att försämra Askrikefjärdens vattenstatus. Länsstyrelsen anser dock att det krävs en sänkning av kväveutsläppen till Askrikefjärden då det finns ett stort åtgärdsbehov för vattenförekomsten (28 % minskat totalkväve/år). Utsläpp av kväveföroreningar kan också leda till akuttoxiska effekter av ammoniak i vattendrag. Nitrifikation är beroende av temperatur och säsong. Bilaga B3 beskriver att det finns problem med kväveföroreningar i vatten under vintern.

Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att dimensionera reningsåtgärderna efter kvävebelastningen under vintern och med beaktande av miljökvalitetsnormen för ammoniak i vattnet.

Buller

MKB:n gör bedömningen att tillkommande transporter inte kommer att öka störningen för närboende på ett oacceptabelt sätt. Det framgår inte hur denna bedömning är genomförd.

Transporter

Länsstyrelsen anser att sökande ska beskriva och resonera kring hur verksamheten kan verka för att uppnå miljömålet "Begränsad klimatpåverkan".

Enligt Naturvårdsverket ska Sveriges klimatpåverkande utsläpp vara netto noll år 2045. Ett etappmål på väg mot det långsiktiga målet innebär att utsläppen från inrikestransporter ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010.

Tung trafik förväntas öka med som mest 1200 fordonsrörelser per dygn. Utöver den tunga trafikens ökade klimatpåverkan påverkar transporterna även Lagnövägen, dess omgivning och trafikanter. Baserat på Trafikverkets yttrande gör länsstyrelsen ingen annan bedömning än att en sådan utökning av tung trafik inte är lämplig med hänsyn till Lagnövägens nuvarande standard. Det är inte klargjort hur den utökade trafiken påverkar bullernivåer, befintlig infrastruktur och trafiksäkerhet. Länsstyrelsen tillägger att närboende har lämnat flera klagomål på transporter till och från täkt- och återvinningsanläggningen. Verksamheten har tillstånd till maximalt 140 fordonsrörelser per dygn.

Damning

Då det finns ett internt behov av vatten för dammbekämpning bör vattenresursen för detta behov definieras.

Vandringsled Booledden

Booledden passerar norr om verksamhetsområdet. Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring en eventuell påverkan på vandringsleden.

Synpunkter avseende ansökt verksamhet enligt 11 kap. miljöbalken

Ansökan behöver kompletteras för att länsstyrelsen ska kunna ta slutlig ställning till sökandens yrkanden om grundvattenbortledning och ytvattenbortledning. Länsstyrelsen kan dock konstatera att grundvattenbortledningen kan ge upphov till negativa miljökonsekvenser i form av ökad föroreningsspridning genom ändring av lakvattenflöden samt genom negativa effekter på grundvattenberoende ekosystem med påtagliga naturvärden. De negativa miljökonsekvenserna kan komma att överstiga nyttan med vattenverksamheten.

Om intrång i allmänna intressen förväntas uppstå till följd av en verksamhet som kräver tillstånd eller dispens enligt miljöbalken, kan krav på kompensationsåtgärder ställas med stöd av 16 kap. 9 § miljöbalken. I det aktuella täktärendet förväntas intrång i allmänna intressen i form av att 4,8 ha skogsmark kommer att försvinna och att grundvattenberoende ekosystem kommer att påverkas. Ytterligare intrång i allmänna intressen är intrång i ekosystemtjänsten hydrologisk fördröjning, eftersom den ändrade markanvändningen i takten leder till ökad ytavrinning. Länsstyrelsen anser att om verksamheten tillåts bör den förenas med krav på kompensation. En lämplig kompensationsåtgärd kan exempelvis vara restaurering av en våtmark av samma storlek som den skogsmarksareal som kommer att försvinna. Länsstyrelsen anser att sökanden ska redovisa förslag på möjliga kompensationsåtgärder.

Yrkande om verkställighetstillstånd överlämnas till domstolen att besluta om.

Alternativ utformning

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Redovisning av för- och nackdelar med en utformning utan grundvattenbortledning.
2. I redovisningen bör ingå beskrivning av påverkan på naturmiljö, recipient, förväntad förorenings spridning och förhållandet till risken för spridning av okända föroreningar.

En utformning utan grundvattenbortledning skulle ge en mindre risk för förorenings spridning i och med att lakvatten från deponin inte skulle dras mot takten.

Grundvattenbortledning

Sökanden behöver utveckla MKB:n. Där anges att den hydrogeologiska undersökningen visar att inga skyddsvärda objekt påverkas negativt på grund av ändring i grundvattennivå eller avrinning. Länsstyrelsen menar dock att utredningen visar en påverkan på naturområden med naturvärden samt en ökad spridning av föroreningar som finns i deponins lakvatten till recipienten Koviksträsk.

Skyddsobjekt energibrunnar och dricksvattenbrunnar

Sökanden bör redogöra för förväntad påverkan på eventuella energibrunnar.

Sökanden bör redogöra för om provtagning av närliggande dricksvattenbrunnar skett och vilket resonemang som förs kring provtagning av dricksvattenbrunnar.

Påverkansområde i jord och berg

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Beskrivning av hur lång tid det tar för grundvattennivåerna att återställas efter avslutad grundvattenbortledning och efterbehandling. Förväntas några skillnader i nivåer eller flödesmönster i grundvattnet efter avslutad grundvattenbortledning och efterbehandling jämfört med nollalternativet?
2. Beskrivning av om sprickzoner beaktades i den hydrogeologiska utredningen och framtagandet av påverkansområde.

Grundvattnets kvalitet

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Vidare utredning av orsaken till höga sulfathalter och hög konduktivitet i marknära grundvatten i deponin, se tabell 4 i PM hydrogeologi. Hur stor är föroreningsspridningen från deponin till täkten idag, och hur tas den kunskapen om hand i utformningen av den planerade verksamheten?
2. Beskriv risken för föroreningstransport i sprickor och om provtagning av vatten i sprickor har skett.
3. Beskrivning av resultat av provtagning av PFAS i vattnet, åtminstone PFAS11.
4. Den hydrogeologiska utredningen beskriver att man förväntar sig att sprickan P3 når cirka 150 m in under deponin och därmed inte når de äldre delarna av deponin. Vilket underlag ligger till grund för slutsatsen och vilka miljökonsekvenser kan uppstå om sprickan trots allt leder vatten från de äldre delarna av deponin?

Bedömningen lutar sig på ett fåtal vattenprover och undersökningar av sprickor inom täktområdet men inte under deponin. I redovisningen framkommer att berg-

grunden är heterogen med många sprickor och att föroreningsinnehållet i deponin är relativt okänt. Sammantaget finns det stora osäkerheter och svårigheter med att förutsäga den planerade verksamhetens miljökonsekvenser. Bedömningar behöver därför utgå från den värsta möjliga situationen. Verksamhetsutövaren behöver redovisa försiktighetsmått och tillräckliga åtgärder att vidta i de fall oförutsedda föroreningsproblem eller andra problem uppstår.

Grundvattenberoende ekosystem

Ansökan behöver kompletteras för att få en uppfattning om påverkan och dess konsekvenser på grundvattenberoende ekosystem:

1. Beskriv in- och utflöden av vatten till de grundvattenberoende ekosystemen i delområde 1 och 4, vid nollalternativ och planerad verksamhet. Skisser över hydrogeologiska sektioner kan vara ett lämpligt sätt.
2. Beskriv hur mycket grundvattennivåerna förväntas sänkas i de grundvattenberoende ekosystemen. En karta med de fem naturvärdesklassade delområdena tillsammans med isolinjer för grundvattenavsänkning i jord kan vara en lämplig del av beskrivningen.
3. Beskriv hur påverkan på de grundvattenberoende ekosystemen kan följas upp, exempelvis med grundvattenrör med automatiska loggar i.

En naturvärdesinventering har gjorts för områdena söder och väster om planerad täkt. Delområde 1 och 4 har grundvattenberoende ekosystem och kan enligt handlingarna komma att påverkas av grundvattenavsänkningen. Enligt handlingarna kan områdena bli torrare med ett mer artfattigt ekosystem som följd.

Försiktighetsmått för grundvattenbortledning

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Utveckla hur tätning av sprickor med lågpermeabelt material såsom lera kan genomföras och i vilket skede.
2. I den äldre MKB:n daterad 2004-10-26 beskrivs att en tätskärm av plast och ett dräneringsdike har installerats i sydost. Tekniken med skärmar förefaller positiv. Utveckla vilka skärmtekniker som skulle kunna

användas för att förhindra läckage från deponin samt för- och nackdelar med dessa.

3. I PM hydrogeologisk utredning föreslås att skapa ett område mellan täkt och deponi och där infiltrera vatten och upprätthålla höga grundvattennivåer lokalt. Därmed ändras tryckgradienten mellan täkt och deponi. Utveckla hur detta kan genomföras och i vilket skede.
4. Länsstyrelsens erfarenhet är att det vid tunneldrivning i berg är svårt att erhålla täthet med efterinjektering. Störst chans att nå täthet i berget finns vid förinjektering med cement innan sprängning. Har projektet övervägt förinjektering för att tätta berg mot inläckande grundvatten? Länsstyrelsen anser att sökanden ska redogöra fördelar och nackdelar med förinjektering mot deponin.
5. En bättre täckning av deponin skulle resultera i mindre mängder lakvatten och skulle därmed kunna ge ett minskat inläckage av föroreningar till täkten och det grundvatten som leds bort. Detta försiktighetsmått nämns i PM. Utveckla vilka möjligheter som finns att minska inläckaget av föroreningar med deponitäckning. Både tekniska och rådighetsmässiga aspekter bör ingå.
6. Redogör för eventuellt andra försiktighetsmått för att minska mängden inläckande förorenat grundvatten.

Ytvattenbortledning från Koviksträsk

Ansökan behöver förtydligas avseende ytvattenupptag från Koviksträsk:

1. Ange ritning med planerade ledningar till och från Koviksträsk.
2. Ange hur arbetena med ledningsdragningar och andra anläggningar ska genomföras i och i närheten till Koviksträsk. Det bör vara en fördel att förlägga anläggningar och ledningar nära varandra och genomföra arbetena samlat i tid och rum.

Anläggande av våtmark inom strandområde vid Koviksträsk

Ansökan behöver kompletteras med:

1. Ange förutsättningarna på platsen, såsom föroreningshalt.

2. Ange när och hur arbetena med anläggande av våtmark planeras att genomföras.
3. En ritning av våtmarken i ändamålsenlig skala, angivande utformning samt in- och utlopp. Våtmarkens form i förhållande till höjdkurvor bör anges, liksom areal som täcks av våtmark.
4. Ange hur vattenkvalitén i in- och utlopp kan kontrolleras, exempelvis genom att ange provtagningsplatser.
5. Vilket underhåll krävs för att våtmarkens funktion ska bibehållas.

Stranden är ett vattenområde som kan ha naturvärden och värden för den hydrologiska balansen. I materialet anges endast översiktliga kartor med våtmarkens placering.

SGU

SGU stöder möjligheterna till uttag av bergmaterial inom infrastrukturtäta områden för att minska transportsträckor och delar sökandens uppfattning att täktverksamhet i områden med redan befintliga anläggningar är ett fördraget alternativ. Redovisningen av berggrunden är för bergtäktens del missledande där verksamhetsområdet domineras av sedimentära gnejser och inte som angivet av gnejsgranit med varierande inslag av grå ovittrad skiffergnejs. SGU vill peka på vikten av löpande provtagning och tekniska analyser för att säkerställa bergmaterialets kvalitet och eventuellt behov av differentierad brytning.

Trafikverket

Lagnövägens standard bör förbättras om verksamheten i Kovik utökas.

Ansökan innebär en avsevärd utökning av bolagets verksamhet, både till volym och till innehåll. Den trafikutredning som presenteras i ansökan är inte ett tillräckligt underlag, varken för att klargöra verksamhetens påverkan på befintlig infrastruktur och trafiksäkerhet eller som underlag genom vilken ekonomi och ansvar kan redas

ut. I trafikutredningen sid. 15 redogörs för tre scenarier för framtida tung trafik varierande från 1355 till 300 fordonsrörelser till följd av den utökade verksamheten. Trafiken förväntas att öka med som mest 1200 tunga transporter per dygn. En ökning av tung trafik är inte lämplig med hänsyn till väg 642, Lagnövägens standard. Vägen har i princip inga sidoområden och sikten är inte optimal till följd av skarpa kurvor och bergskärningar nära körbanekant. Vägen saknar separering för oskyddade trafikanter. Gällande hastighet är 70 km/h.

Trafikverket anser att ansökan kan innebära att andelen tung trafik kommer att öka markant i samband med ansökt verksamhet och delar inte bolagets bedömning i ansökan att trafikökningen, efter att föreslagna åtgärder genomförts, endast förväntas ge en måttlig påverkan på trafiksituationen på Lagnövägen. Olycksstatistiken visar att singel- och mötesolyckor med motordrivna fordon står för majoriteten av de inrapporterade olyckorna. Eftersom ansökan innebär en betydande ökning av motordrivna fordon och dessutom tung trafik, bör följaktligen åtgärder som syftar till att förbättra säkerheten för denna trafikantgrupp säkerställas.

Föreslagna åtgärder för förbättrad trafiksäkerhet behöver utredas ytterligare. Det är nödvändigt att utredningen tydligt visar vilken påverkan ökad tung trafik har på trafiksäkerheten samt vilka åtgärder som krävs för att påverkan ska bli ringa eller måttlig. I syfte att komma fram till lämpliga åtgärder och reglera former för genomförande varigenom ekonomi och ansvar kan delas upp mellan verksamhetsutövare och väghållare är det väsentligt att utredningen utgår från aktuell bristbeskrivning och olycksstatistik. Trafikverket anser även att trafikpåverkan bör utredas på omkringliggande vägnät (trafikplats Insjön, på väg 222/Värmdöleden, väg 622 Gamla Skärgårdsvägen). Vidare behöver verksamhetsområdets anslutning till väg 642 Lagnövägen ingå i utredningen i syfte att säkerställa att dess utformning följer kraven enligt Gator och vägars utformning, VGU.

För att Trafikverket ska kunna ta ställning till vad en ökad andel tung trafik kan komma att innebära är det nödvändigt att aktuellt vägavsnitt utreds vidare för att säkerställa vilka åtgärder som ska genomföras samt hur ekonomi och ansvar ska

fördelas. Trafikverket har sedan tidigare identifierat brister i Lagnövägens nuvarande utformning. Av denna anledning finns vägen noterad i väghållningsmyndighetens behovsbank. Trafikverket avser därmed att ta fram en åtgärdsvalstudie för vägen. Efter att studien har avslutats är målsättningen att de påtalade problem som nämnts i föregående stycken ska ha klarats ut och tydliggjorts. Åtgärdsvalstudien kommer därtill avklara hur ansvar och ekonomi avseende framtagna åtgärdsförslag kan fördelas. Det är därför nödvändigt att berörda kommuner och näringsidkare kommer vara delaktiga och bidra med konkret information om nuläge och framtid i arbetet. Åtgärdsvalstudien är i dagsläget inte resurssatt och genomförandet kommer att prioriteras tillsammans med andra identifierade brister i Stockholmsregionen under de kommande åren. Trafikverket kan därför inte uppge när i tid arbetet kan komma att starta.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun

- Verksamheten ska klara Naturvårdsverkets riktvärden för externt industribuller (bostäder, friluftsområden). Detta ska framgå av beräkningar och sedan följas upp med mätning inom verksamhetens egenkontroll.
- Trafikutredningen ska utökas med en beskrivning av buller från transporter till och från verksamheten, för att bedöma hur mycket en utökning av verksamheten påverkar närboende och miljön i naturreservatet. Uppgifterna är viktiga för att avgöra vilka tillsynskrav som ska riktas gentemot bolaget respektive Trafikverket som väghållare.
- Bolaget behöver redogöra för den planerade verksamhetens belastning av kväve, fosfor och sulfider på Koviksträsk och Askrikefjärden nedströms. Bolaget behöver även beskriva vattenkvaliteten i recipienten översiktligt, så att det framgår vilka andra kvalitetsfaktorer som behöver tas hänsyn till. Bolaget ska kunna visa att verksamheten inte bidrar till att miljökvalitetsnormerna överskrids nedströms.
- Bolaget behöver redovisa hur tälten ska avvecklas och efterbehandlas när den tas ur bruk.

- Bolaget behöver redovisa hur grundvattennivåer i närområdet ska kontrolleras, hur man avgör hur stor sänkningen som är acceptabel och vilka åtgärder som ska vidtas om nivåerna sjunker för mycket.
- Bolaget behöver beskriva hur man planerar att motverka regnurlakning av hästgödsel.
- Bolaget behöver beskriva kontroll av luktstörningar från verksamheten, samt vilka åtgärder som ska vidtas för att minimera risken för olägenheter.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun

Lagnövägen. Bygg- och miljöavdelningen i Värmdö kommun har vid flera tillfällen mottagit klagomål angående olycksrisken på Lagnövägen. Enligt WSP:s trafikutredning skulle en utökad verksamhet leda till en förväntad ökning av fordonsrörelser från dagens 557 till 959. I rapporten föreslås flera åtgärder för att minska antalet olyckor. Även i Nacka kommuns översiktsplan, antagen 2012, anges att Lagnövägens standard bör förbättras vid en utökning av transporter till Kovik. Bygg- och miljöavdelningen delar denna bedömning, men ställer sig frågande till att de åtgärder som föreslås i WSP:s rapport skulle räcka för den förväntade ökningen av fordonsrörelser.

Buller. Bygg- och miljöavdelningen har vid upprepade tillfällen fått kännedom om att buller från verksamheten besvärar boende i intilliggande bostadsområden. Vid en utökad verksamhet behöver risken för ytterligare bullerstörning utredas ytterligare. Detta med hänsyn till att boende i området redan har påtalat att bullret är störande vid befintlig verksamhet.

Verksamheten anger att arbete inom området kommer att bedrivas helgfri vardag mellan 06.00 och 18.00, men också att ”extra arbetsinsatser utöver normal arbetstid kan dock behöva ske i samband med hantering av massor från särskilda byggtreprenader”. Denna punkt bör förtydligas och regleras för att förhindra ytterligare buller för boende i området.

Verksamheten anger att ”Antalet sprängningar beror på hur mycket entreprenadberg som förs in. Om hela produktionen av bergkross baseras på material från täkten kan antalet sprängningar uppgå till 20-25 st per år”. Med hänsyn till buller bör det totala antalet sprängningar per år regleras tydligare.

Koviksträsk. I samrådsredogörelsen framkommer att ”I nuläget sker ingen ordnad avledning av dagvatten, utan den nederbörd som faller infiltrerar i täktbotten (de s.k. syltan) och rör sig sannolikt mot Koviksträsk, som även är närmaste recipient för vatten från Suezs avfallsanläggning. Koviksträsk har sitt utlopp i Koviksbäcken som rinner norrut till Marsätraviken och Höggarnsfjärden. Huvudavrinningsområde är Askrikefjärden”. Enligt den tekniska beskrivningen framtagen av verksamheten föreslås att en reningsanläggning ska byggas vid utökad verksamhet. Verksamheten bör redan vid fortsatt verksamhet arrangera en ordnad avrinning, utföra regelbundna provtagningar på dagvatten som avrinner från verksamheten samt tillgodose behovet av rening av dagvatten. Om en verksamhet riskerar att orsaka en försämring av en kvalitetsfaktor eller äventyrar uppnående av recipientens uppsatta miljökvalitetsnormer kan verksamheten behöva vidta åtgärder. Miljökvalitetsnormer bör uppnås.

I samband med den hydrogeologiska undersökningen har man hittat förhöjda halter av sulfat i en täktbrunn. Slutsatsen är att det sannolikt kommer från deponin i närområdet. I Värmdö kommun har man påträffat höga halter sulfat i samband med krossverksamhet. Utredningar kring detta pågår i nuläget, men enligt en konsultutredning kan det finnas kopplingar mellan krossverksamhet/mellanlagring av sulfidhaltiga bergarter och förhöjda halter sulfat. Både sulfat och sulfid har försurande egenskaper som kan bidra till urlakning och spridning av föroreningar till omkringsliggande miljö. Därför bör de förhöjda halterna av sulfat i täkten utredas ytterligare.

Suez Recycling AB

Den fortsatta täktverksamheten innebär en grundvattensänkning med en risk för inläckage av lakvattenpåverkat grundvatten från deponin till täktområdet. Denna risk behöver belysas ytterligare. Det bör visas vilka åtgärder som kommer att vidtas för att förhindra denna påverkan, och om påverkan inte kan förhindras, vilka skyddsåtgärder som kommer att vidtas. Det bör även framgå hur kontrollen av eventuellt inläckage kommer att göras samt hur eventuella åtgärder ska kontrolleras och säkerställas.

Nacka Miljövårdsråd

De motsätter sig att Frentab ges förnyat tillstånd då de anser att verksamhetens lokalisering till Kovik är olämplig av främst tre skäl.

- Transporterna på Lagnövägen som är en smal och kurvig väg som är helt olämplig för den mängd lastbilstransporter som det är fråga om.
- Störningar av buller från verksamheten och transporter för närboende och naturreservatet.
- Behovet av bergtäkt som ifrågasätts.

De motsätter sig även att verkställighetsförordnande meddelas.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner

Det är nödvändigt med en detaljplanering av Koviksområdet, med hänvisning till Mark- och miljööverdomstolens dom i mål P 6782-15 där omständigheterna är jämförbara med Kovik. Bullereffekterna är underskattade. Påverkansområdet avseende naturvärden är inte tillräckligt inventerat. Bedömningar av verksamheternas konsekvenser för artskyddade arter, naturvärden och rekreativa värden är otillräckliga. Planerad verksamhet bör ses som intrång i Velamsunds naturreservat. Sammanfattningsvis menar föreningarna att miljökonsekvensbeskrivningen bör underkännas.

Föreningen Miljögruppen, TA, KW, RE och JK (Miljögruppen m.fl., även AL huvudmän)

De motsätter sig att tillstånd meddelas då verksamhetens lokalisering är olämplig. Ansökningsunderlaget är behäftat med sådana brister att det inte kan läggas till grund för prövningen. Bristerna i utredningen avser bl.a. lokaliseringsbedömningen, behovet av verksamheten, buller från tunga transporter på Lagnövägen, bullrande verksamhetsmoment, buller i naturreservat till följd av nedtagen buffertzona, påverkan på landskapsbilden, bortledning av vatten från Koviksträsk, lukt från hantering av hästgödsel samt förekomst av sulfidhaltigt berg.

I fråga om verksamhetens tillåtlighet är verksamheten olämpligt lokaliserad genom främst de säkerhetsrisker som de tunga transporterna längs Lagnövägen medför, störningar för närliggande verksamheter och närboende genom buller samt påverkan på Velamsunds naturreservat.

CA och VA (fastighetsägare YYY)

De motsätter sig att sökanden får förlängt och utökat tillstånd då de anser att verksamheten till följd av lokaliseringen nära boende och naturreservat är olämplig på platsen. Verksamheten medför även en omfattande störande tung trafik på Lagnövägen.

CM (fastighetsägare ZZZ)

Hon yrkar ett antal kompletteringar till upprättad miljökonsekvensbeskrivning för att ansökan ska ses som komplett och utgöra underlag för beslut om att lämna tillstånd eller ej.

Stora Koviks vägförening

De stödjer Miljögruppens yttrande och motsätter sig bifall till ansökan. Utöver de sakskalet som Miljögruppen framför så anser föreningen att det är omöjligt för mark- och miljödomstolen att kunna göra en rättvis bedömning hur verksamheten påverkar de som bor och lever i Stora Kovik om inte en samlad bedömning görs. Frentabs ansökan kan endast bedömas tillsammans med det som Suez har beviljats.

Nacka GK

Det är otänkbart att den tunga trafiken utökas på Lagnövägen. Det är ett måste att vägen förbättras med en gång- och cykelväg och att hastigheten omedelbart sänks till högst 40-50 km/h på aktuell sträcka av Lagnövägen. Ansökan bör avslås även på grund av påverkan på naturreservatet.

FRENTABS BEMÖTANDE

I inlägga daterad 25 april 2019 med tillhörande bilaga K (ab 48) samt underbilagor K1-K14 (aktbilaga 49-62) har Frentab [detaljerat] bemött inkomna yttrande respektive kompletterat ansökan i stort i enlighet med inkomna yttranden, och har därtill anfört följande.

I de i målet inkomna yttrandena har det framförts synpunkter avseende främst behovet av den ansökta verksamheten, lokaliseringsalternativ, trafikrisker på väg 642 (Lagnövägen), utsläpp till vatten och buller. Dessa synpunkter kommenteras särskilt nedan.

Behovet av den ansökta verksamheten

CM m.fl. har ifrågasatt behovet av den ansökta verksamheten. Behovet av ansökt täktverksamhet och massahantering redovisas i bilaga K4. Därav framgår bl.a. följande.

I Nacka kommun byggs och planeras för 14 000 bostäder och 10 000 arbetsplatser till år 2030. I översiktsplanen för Värmdö kommun anges en bebyggelsetakt om 150–300 bostäder per år. Denna utveckling bedöms innebära ett stort behov av ballastmaterial av olika kvaliteter samt behov av anläggningar som kan ta emot entreprenadberg och andra massor. Redan idag råder brist på kvalitativt ballastmaterial i Stockholmsregionen, och det bedöms inte som troligt att det framtida ballastbehovet ska kunna tillgodoses genom befintliga täkter.

Behovet av ballastmaterial kan endast delvis tillgodoses genom återvinning av entreprenadberg, eftersom entreprenadbergets kvalitet varierar. Levererade mängder ballast i Stockholms län, tillverkat av brutet berg, har ökat från 5,8 miljoner ton år 2005 till 9,8 miljoner ton år 2016, trots en ökad återvinning av entreprenadberg under samma period.

I Frentabs anläggning i Kovik blandas brutet berg och entreprenadberg till de olika ballastkvaliteter som efterfrågas på marknaden. Entreprenadberg används i största möjliga utsträckning men kan inte utgöra den enda råvaran, eftersom dess kvalitet varierar beroende på var det har brutits och i vilken utsträckning det har kontaminerats av sprängmedel. Bergtäkten utgör således en nödvändig förutsättning för återvinningen av entreprenadberg. Vidare är det en stor fördel att bergtäkten och hanteringen av entreprenadberg kan ske inom samma anläggning, eftersom de då kan krossas med samma maskiner och blandas på plats. Dessutom minskar behovet av att transportera massor mellan olika anläggningar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det finns ett stort behov av produktion av ballastmaterial i närheten av Frentabs anläggning i Kovik, att detta behov inte kan tillgodoses enbart genom återvinning av entreprenadberg samt att det är till stor fördel att täktverksamheten och hanteringen av entreprenadberg kan ske i en och samma anläggning, på det sätt som avses med den sökta verksamheten.

Lokaliseringsalternativ

CM m.fl. har gjort gällande brister i lokaliseringsutredningen, bl.a. att det saknas motiv för den geografiska avgränsningen av utredningen samt att Frentab inte har preciserat ändamålet med verksamheten enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken.

Ändamålet med verksamheten – enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken – är att det ska finnas möjlighet att bryta berg, men även förutsättningar att hantera entreprenadberg och andra massor på platsen. Skälen härtill framgår av bilaga K4 och har sammanfattats ovan.

Frentab har undersökt möjliga lokaliseringsalternativ inom östra Stockholmsregionen. Alternativ bortom detta område skulle, på grund av de längre transportavstånden till presumtiva kunder, väsentligt försvåra och fördyra verksamheten. Transportkostnaden utgör en stor del i priset för ballast, och att korsa Stockholm för att leverera massor till kunder i Nacka och Värmdö skulle innebära stora merkostnader. Dessutom medför transport genom Stockholm en stor risk för försening på grund av bilköer, vilket skulle försvåra den sökta verksamheten. Härutöver bör även beaktas miljömässiga nackdelar med längre transportavstånd. Sammantaget har samtliga av Frentab utredda lokaliseringsalternativ bortom östra Stockholmsregionen framstått som uppenbart orimliga.

Lokaliseringsutredningen har bedrivits i två steg. I ett första steg har ett antal möjliga platser identifierats, och vid en övergripande jämförelse har ett flertal av dessa avfärdats som uppenbart sämre än Koviksalternativet. I ett andra steg har Frentab gjort en mer detaljerad jämförelse av de återstående alternativen, vilka redovisats i ansökan. Koviksalternativet har framstått som det från miljömässig och ekonomisk synpunkt bästa alternativet.

Trafikrisker på väg 642

Trafikverket har i sitt yttrande uppmanat Frentab att genomföra en särskild riskutredning avseende transporterna på väg 642 (Lagnövägen). Trafikrisker på väg 642 har även påtalats i andra yttranden.

Frentab har låtit WSP genomföra den av Trafikverket önskade riskutredningen. Resultatet visar att trafikriskerna på väg 642 kan hållas på en acceptabel nivå under förutsättning att ett antal säkerhetshöjande åtgärder vidtas. Bolaget föreslår ett villkor enligt vilket en ökning av antalet transporter till och från bolagets anläggning ska få ske successivt i förhållande till bolagets genomförande av de i riskutredningen föreslagna trafiksäkerhetshöjande åtgärderna.

Utsläpp till vatten

I flera av yttrandena har det framförts farhågor om att det vatten som släpps ut från Frentabs anläggning till Koviksträsk skulle kunna innehålla föroreningar i betydande mängder.

Allt vatten från Frentabs anläggning kommer att samlas upp, kontrolleras och renas före utsläpp till Koviksträsk. Bedömningen i den ingivna miljökonsekvensbeskrivningen är att innehållet av föroreningar i det renade vattnet kommer att vara mycket begränsat, varför någon risk för negativa effekter i recipienten inte bedöms föreligga.

Dock föreligger viss risk att det uppsamlade vattnet kan komma att påverkas av inläckage av vatten från den deponiverksamhet som bedrivs av Suez i omedelbar närhet till Frentabs anläggning. Till förekommande av att så sker kommer Frentab att kontrollera innehållet av föroreningar i det uppsamlade vattnet. Om resultatet av denna kontroll skulle indikera ett betydande inläckage från Suez verksamhet, så kommer åtgärder att vidtas enligt en av bolaget upprättad handlingsplan. Utgångspunkten i denna handlingsplan är att åtgärder vidtas vid källan, det vill säga att

inläckaget förhindras genom tätningsåtgärder. Om dessa åtgärder av någon anledning inte skulle ge tillräcklig effekt, så kommer åtgärder att vidtas också vid reningsanläggningen.

Frentab föreslår att avgörandet av frågan om villkor för utsläpp till vatten skjuts upp under en provotid och åtar sig att under provotiden genomföra den ovan angivna kontrollen samt att redovisa resultatet härav och ett förslag till slutliga villkor senast tre år efter det att reningsanläggningen tagits i drift. Under provotiden föreslås att provisoriska föreskrifter ska reglera innehållet av kväve, fosfor, suspenderade ämnen och olja i det från reningsanläggningen utgående vattnet.

Buller

I ett flertal yttranden, bl.a. från Miljögruppen m.fl., görs gällande att verksamheten vid Frentabs anläggning skulle ge upphov till ett oacceptabelt buller vid bostäder, i Velamsunds naturreservat och längs med väg 622.

Den bullerutredning som har lämnats in med ansökan har utförts i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Utredningen visar att buller från Frentabs verksamhet inte kommer att överskrida de riktvärden som Naturvårdsverket rekommenderar utomhus vid bostäder etc. Bolaget har trots detta accepterat tidsbegränsningar av de delar av verksamheten som bedöms som särskilt bullrande (borrning, sprängning och skutknackning). Vidare har bolaget accepterat begränsningsvärden som är 5 dBA lägre än de av Naturvårdsverket rekommenderade riktvärdena under den tid som det pågår skutknackning, vilket är den del av verksamheten som skulle kunna ge upphov till impulsjud. (Hörbara tonkomponenter bedöms inte förekomma i verksamheten.) Frentab anser att verksamhetens bullerbidrag utomhus vid bostäder i och med detta måste anses acceptabelt.

Vad beträffar buller från transporter längs med väg 642, så har Frentab låtit utföra en särskild bullerutredning. Slutsatsen i denna utredning är att inga bostäder längs väg 642 norr om Frentabs anläggning beräknas komma att bli utsatta för trafikbuller

överstigande 55 dBA ekvivalent ljudnivå eller 70 dBA maximal ljudnivå. Längs vägen söder om Frentabs anläggning beräknas emellertid den ekvivalenta ljudnivån utomhus kunna överstiga den ekvivalenta ljudnivån 55 dBA vid fem bostäder, och rekommendationen är att bolaget ska utreda om åtgärder behöver vidtas för att innehålla dels denna nivå, dels de inomhusriktnivåerna som Folkhälsomyndigheten rekommenderar. Bolaget åtar sig att genomföra en sådan utredning samt – vid behov – vidta erforderliga, bullerreducerande åtgärder.

För naturreservatet har Frentab föreslagit begränsningsvärden lägre än vad Naturvårdsverket rekommenderar utomhus vid bostäder, men högre än vad Naturvårdsverket rekommenderar för friluftsområden och rekreationsområden (se rapport 6538). Rekommendationen avseende frilufts- och rekreationsområden avser sådana områden "där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet". Velamsunds naturreservat utgör inte ett sådant område. Det är omgivet av industriverksamheter och trafikleder, och så var fallet även då reservatet bildades. Vidare har Frentab åtagit sig att inte bedriva någon bullrande verksamhet när naturreservatet används som mest, det vill säga under sommarveckor och helger. Frentab anser därför att de av bolaget föreslagna bullernivåerna i naturreservatet borde kunna godtas.

EFTERFÖLJANDE SKRIFTVÄXLING

Parterna har lämnat bl.a. följande ytterligare skriftliga synpunkter på ansökan.

Länsstyrelsen

Ansökan behöver beskriva hur belastningen nedströms påverkar miljökvalitetsnormen i vattenförekomsten Askrikefjärden och därmed hur verksamheten förhåller sig till 5 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att det finkorniga restmaterialet från våtsiktanläggningen kan utgöra ett avfall och sökanden behöver redovisa vilken avfallskod som gäller för det avfallet.

Synpunkter på föreslagna villkor samt förslag på tillägg av villkor

Villkor 4. Förtydliga att uttaget gäller berg.

Villkor 6. Krossning ska ingå i förbudet vecka 27–30.

Länsstyrelsen föreslår att ett eventuellt tillstånd även förenas med följande villkor:

Villkor i. Frentab Återvinning AB ska genomföra kompensationsåtgärder i huvudsaklig överensstämmelse med bilaga x. Åtgärderna ska vara slutförda senast två år efter att tillståndet vunnit laga kraft. Frentab Återvinning AB ska också, senast ett år efter att tillståndet vunnit laga kraft, inkomma till tillsynsmyndigheten med ett åtgärdsförslag avseende ytterligare kompensationsåtgärder.

Villkor ii. Arbeten som kan medföra grumling i Koviksträsk får endast genomföras under tiden 1 augusti till 1 april.

Villkor iii. Vid genomförande av arbeten som kan medföra grumling i Koviksträsk ska bottengående grumlingsbegränsande skärmar (t.ex. siltgardin eller liknande) användas så att spridning av grumlande partiklar begränsas. Grumlingsskydden ska vara i funktion till dess att grumlingen avtagit.

SGU

SGU delar sökandens bedömningar av bergmaterialets lämplighet för angivna användningsområden och de är eniga om behovet av fortsatta analyser för att säkerställa materialets användbarhet. Områdets heterogena berggrund behöver just en löpande utvärdering och provtagning.

En petrografisk analys och bedömning är redovisad i bilaga K6. SGU saknar information om var provet är taget och SGU kan därför inte uttala sig om provets

representativitet. SGU:s egna data från området visar att bergartsleden är starkt folierade och bandade och SGU har inga observationer av medelkornig, massformig granodiorit. Därför kan SGU inte specifikt uttala sig om det tagna provet, men stöder generellt sökandens slutsatser om bergmaterialet och behovet av fler analyser.

SGU avstår från att granska remissen ur grundvattenperspektiv.

Trafikverket

Bolaget har låtit genomföra en trafik- och riskutredning som ett komplement till den trafikutredning som bolaget tidigare tagit fram i syfte att utreda verksamhetens påverkan på väg 642, Lagnövägen. Bolaget menar att kompletteringen visar att trafiksäkerhetsriskerna till följd av den utökade verksamheten kan hållas på en acceptabel nivå förutsatt att ett antal säkerhetshöjande åtgärder vidtas. Bolaget föreslår ett villkor enligt vilket en ökning av antalet transporter till och från bolagets anläggning ska få ske successivt i förhållande till bolagets genomförande av de säkerhetshöjande åtgärder som framgår av trafik- och riskutredningen.

Trafikverket har sedan tidigare identifierat trafiksäkerhetsbrister längs väg 642. I syfte att utreda dessa brister avser Trafikverket att ta fram en åtgärdsvalsstudie, ÅVS. Den av bolaget framtagna trafik- och riskutredningen utgör inte ett tillräckligt underlag för att Trafikverket ska kunna ta ställning till den riskbild som ett ökat antal fordonsrörelser kan komma att innebära. Trafikverket anser att en uttömmande problembild, vilket är en förutsättning för att lämpliga åtgärder ska kunna föreslås, inte är klargjord. Den formella fysiska planeringen av åtgärder inom transportsystemet ska som regel föregås av en ÅVS. En i sammanhanget betydelsefull anledning till detta är att ÅVS-metodiken skapar förutsättningar att åstadkomma en gemensam behovs- och problembild bland berörda aktörer och att finna åtgärder genom att tillämpa fyrstegsprincipen. Genom en ÅVS ges möjligheten att se väg 642 utifrån ett helhetsperspektiv vilket skapar förutsättningar för en långsiktig hållbar utveckling av vägen.

En förutsättning för att en ÅVS ska bli framgångsrik är delaktighet från berörda aktörer, t.ex. kommuner och näringsidkare. Deltagarna behöver bidra med konkret information om nuläge och framtid samt vara beredda på att medfinansiera åtgärder vilka är nödvändiga för vägens framtida utveckling. Trafikverket vill poängtera att det inte finns medel i Länsplan för Stockholm län år 2018–2029 för åtgärder längs med väg 642.

Av bolagets trafik- och riskutredning framkommer att antalet fordonsrörelser till och från verksamhetsområdet kommer att variera och utvecklas över tid. Det är därför av stor betydelse att verksamheten inte genererar fler fordonsrörelser än nödvändigt i väntan på att bolaget och Trafikverket tillsammans med andra berörda aktörer har utrett och är överens om vilka åtgärder som är aktuella att genomföra inom ramen för en ÅVS.

Trafikverket avser att inleda ÅVS-arbetet år 2020. Den av bolaget framtagna trafik- och riskutredningen kan med fördel användas som underlag i ÅVS-arbetet för att tydliggöra behov av utveckling av väg 642. Det angeläget att ett nära samarbete mellan Trafikverket och bolaget inleds i närtid. Trafikverket utgår från att bolaget förbinder sig att delta i en framtida ÅVS samt medfinansierar åtgärder som har direkt koppling till bolagets verksamhet.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun

Nämnden tillstyrker ansökan från Frentab med följande tillägg.

Verksamhetens omfattning

- Skogen i områdets västra och sydvästra del ska lämnas som skyddszon till verksamheten.
- Verksamheten får inte bryta berg under nivån +10 m RH 2000.
- Verksamheten ska följa upp grundvattennivån inom naturvärdesinventeringens område 4, och redovisa resultaten i den årliga miljörapporten.

- Tillsynsmyndigheten får delegation att förelägga om åtgärder för att förebygga skada på naturmiljö med anledning av sänkta grundvattennivåer.

Buller

- Riktvärdena för buller i naturreservatet ska utgå ifrån Naturvårdsverkets riktvärden för friluftsområden, om inte Frentab kan visa att andra värden är rimliga. I bedömningen ska särskild hänsyn tas till det närliggande områdets höga upplevelsevärden av skogskänsla.
- Uppföljning av bullervillkor ska göras med hjälp av akustiker med erfarenhet av industribullermätningar. Under mätningarna ska det framgå att Frentabs verksamhet vid mättillfället ligger på en normal nivå, samt i vilken grad övrigt omgivningsbuller påverkat mätningen.
- Bullerkontrollen ska utgå från närfältsmätningar med mätpunkter närmare verksamheten. Bullernivåer på längre avstånd räknas ut ifrån närfältsmätningarna.
- Transporterna till och från verksamheten begränsas till det som medges i dagens tillstånd, plus de ytterligare cirka 60 transporter per dag som hör till återvinningsverksamheten. Begränsningen gäller tills åtgärderna för att förebygga buller är färdiga och godkända av tillsynsmyndigheten.

Trafiksäkerhet

- Antalet tunga transporter till och från verksamheten får inte öka innan de föreslagna trafiksäkerhetshöjande åtgärderna är genomförda.

Vattenrening

- Kontrollprogrammet för utgående vatten ska inledningsvis omfatta PFOS/PFAS, oljeföroreningar och metaller, förutom ordinarie kontroll av närsalter. Dessa parametrar ska kontrolleras så länge det finns misstanke om förorening, samt som stickprovskontroller.

- De tillfälliga haltvillkoren för utgående vatten ska kompletteras med riktvärde för PFOS.
- Tillsynsmyndigheten ska få delegation att förelägga om haltvillkor för föroreningar i utgående vatten.

Hantering av hästgödsel

- Förkompostering av hästgödsel ska ske under tak, alternativt på tät och invallad yta som samlar upp lakvatten och leder det vidare till en för ändamålet anpassad reningsanläggning.
- Kontrollprogrammet ska innehålla rutiner för luktrondring och åtgärd vid luktstörning. Vid lukt inom området ska kontroll utanför anläggningen genomföras. Verksamheten ska ha tydliga kontaktvägar för utomstående att anmäla luktstörningar.

Miljögruppen m.fl.

De vidhåller att planerad verksamhet med hänsyn till dess lokalisering och de olägenheter den medför inte är tillåtlig och motsätter sig att ansökt tillstånd meddelas. Nedan följer synpunkter på sökandens bemötande i relevanta avseenden.

Trafiksituationen på Lagnövägen

Lagnövägen är olämplig för den omfattning av tunga transporter som ansökt verksamhet ger upphov till och verksamheten är av denna anledning inte tillåtlig.

I det fall mark- och miljödomstolen ändå skulle finna verksamheten tillåtlig vidhåller miljögruppen m.fl. tidigare yrkanden om att ett eventuellt tillstånd inte får tas i anspråk förrän nödvändiga och i tillståndet angivna säkerhetshöjande åtgärder på Lagnövägen vidtagits och godkänts av Trafikverket och tillsynsmyndigheten, samt att tillståndet ska begränsas till maximalt 155 tunga transporter per arbetsdag till och från verksamheten.

Buller

Justerat bullervillkor

De ser positivt på att Frentab justerat sitt förslag till bullervillkor med avseende på angivna tider och sänkt nivå med 5 dBA vid skutknackning. Denna justering är dock otillräcklig för att begränsa de olägenheter som bullret från verksamheten ger upphov till. Därför vidhåller de att verksamheten på grund av de olägenheter som buller i Velamsunds naturreservat och vid bostäder innebär inte kan anses tillåtlig.

Bullrande verksamhet kvälls- och nattetid

Miljögruppen m.fl. har i tidigare ingivet yttrande motsatt sig att verksamhet tillåts kvälls- och nattetid. Frentab har i sitt bemötande vidhållit att det endast ska vara särskilt bullrande/störande verksamheter, så som bl.a. borrning, skutknackning och förkrossning, som ska begränsas till dagtid helgfria vardagar och att efterkrossning och sortering ska få bedrivas kvällstid samt utlastning, upplagshantering och transporter till och från tåkten ske dygnet runt under vardagar. Efter påtalande från Miljögruppen m.fl. om att tippning av berg över tätkanten utgör ett bullrande moment som inte omfattades av bullerutredningen har Frentab nu kompletterat bullerutredningen. Av tabell 4 i bilaga K10 framgår att tippning av berg, liksom lastning, genererar högre ljudeffektnivå än bergborren. Miljögruppen m.fl. finner därför att tippning och utlastning inte kan anses utgöra mindre bullrande moment.

Vad gäller transporter visar bullerutredningen att dessa genererar höga bullernivåer vid bostäder längs Lagnövägen vid passage varför riskerna för störd nattsömn får anses påtagliga även av denna anledning.

Miljögruppen m.fl. anser inte att Frentab tillräckligt väl har visat att efterkrossning och sortering liksom utlastning, upplagshantering och transporter till och från verksamheten inte riskerar att innebära uppenbara olägenheter för närboende. Miljögruppen m.fl. vill även framhålla att något tydligt behov av verksamhet kvälls- och nattetid inte presenterats. Miljögruppen m.fl. vidhåller att verksamhet, om tillstånd meddelas, fortsatt ska begränsas till dagtid helgfria vardagar.

Sommaruppehåll

Miljögruppen m.fl. har yrkat att villkor föreskrivs som innebär att särskilt bullrande verksamhet så som sprängning, borrning, skutknackning, sortering och tippning av berg ner i tåkten, inte får bedrivas under veckorna 27 till och med 30. Frentab har i sitt bemötande åtagit sig att inte bedriva sprängning, borrning och skutknackning under dessa veckor, men anført att sortering, krossning och mottagning av entreprenadberg (dvs. tippning av sten ner i tåkten) måste ske även under sommaren. Miljögruppen m.fl. anser att det är lämpligt att åtagandet formuleras i ett villkor och att detta omfattar bullrande verksamhet, inklusive sortering, krossning och mottagning av entreprenadberg, enligt gruppens yrkande i [tidigare] yttrande.

Buller i Velsamsunds naturreservat

Miljögruppen m.fl. har anført att det buller som ansökt verksamhet ger upphov till i Velsamsunds naturreservat utgör grund för att avslå ansökan med hänvisning till verksamhetens lokalisering. I det fall verksamheten ändå skulle tillåtas har Miljögruppen m.fl. yrkat att villkor med begränsningsvärden för buller i naturreservatet föreskrivs i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer i rapport 6538 med vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller.

Frentab har motsatt sig att villkor i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer föreskrivs och har bl.a. anført att naturreservatet är omgivet av befintlig industri liksom bilvägar och fartygsled. Vidare att Frentabs åtagande att inte bedriva sprängning, borrning och skutknackning under veckorna 27–30 samt under helger då reservatet utnyttjas som mest måste beaktas. Frentab har till bemötande lämnat in en kompletterande bullerutredning.

Betydelsen av Velsamsunds naturreservat för boende i Nacka kommun har redogjorts för i tidigare ingivet yttrande. Reservatet är ett av Nackas största friluftsområden med i snitt omkring 400 besökare per dag och för bl.a. skolklasser och Naturskolan utgör reservatet ett utflykts- och undervisningsområde. Vikten av låga bullernivåer även dagtid på vardagar kan inte nog understrykas. I Nacka kommuns Grönstrukturprogram har Velsamsunds naturreservat tilldelats Mycket högt

respektive Högt upplevelsevärde. I programmet anges att tysta naturområden (ekvivalenta bullernivåer på under 35 dBA ska värnas och att buller inom övriga natur- och parkområden ska begränsas i möjligaste mån och att ekvivalenta nivåer på 40–45 dBA bör eftersträvas.

Naturvårdsverkets riktlinjer (rapport 6538 med vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller) innebär att verksamhetsbuller i friluftsområden och andra rekreationsområden inte bör överskrida 40 dBA som ekvivalent ljudnivå på vardagar kl. 06–18 samt 35 dBA som ekvivalent ljudnivå under kväll och natt kl. 18–06 samt lördag, söndag och helgdagar.

Av den uppdaterade bullerutredningen, Bilaga K10, framgår att verksamheten i etapp 1 bedöms ge upphov till bullernivåer på mellan 40 och 56 dBA i de åtta mätpunkter i naturreservatet som idag gäller för verksamheten. I fyra av de åtta punkterna överskrids 45 dBA. För etapp 2 uppgår bullernivåerna till mellan 47 och 52 dBA i fyra av de åtta mätpunkterna. Av utredningen framgår även att till och med de mer generösa bullernivåer som anges i nu gällande villkor för verksamheten kommer att överskridas i tre respektive fyra av de åtta mätpunkterna vid etapp 1 respektive etapp 2.

Till detta ska läggas att Frentab i den uppdaterade bullerutredningen anger att det kumulativa bullret från planerad verksamhet och Suez intilliggande anläggning innebär att den totala ljudnivån vid närliggande bostäder och i naturreservatet bedöms bli 2–3 dBA högre än i utredningen presenterade nivåer. Detta bör således innebära att bullernivåerna för besökare i reservatet kan komma att uppgå till 59 dBA i ekvivalent nivå, dvs långt över Naturvårdsverkets rekommenderade 40 dBA. Detta trots att flera av mätpunkter enligt Miljögruppen m.fl.s uppfattning är placerade på platser där omkringliggande höjder mm ger bullerdämpande effekt.

Miljögruppen m.fl. vidhåller att höga bullernivåer i naturreservatet innebär att ansökt verksamhets lokalisering är olämplig och att i det fall tillstånd ändå skulle

meddelas ska villkor med begränsningsvärden för buller i naturreservatet föreskrivas i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Buller från trafiken på Lagnövägen

Miljögruppen m.fl. har yrkat att bullervillkor som föreskrivs för verksamheten även ska omfatta buller från den tunga trafik på Lagnövägen som verksamheten genererar. I andra hand har Miljögruppen m.fl. yrkat att särskilda bullerbegränsningar föreskrivs för den tunga trafiken.

Frentab har motsatt sig gruppens såväl första- som andrahandsyrkande. Skälen som anförts är att trafiken på Lagnövägen inte ska ses som en del av verksamheten, att trafikbuller omfattas av andra riktlinjer än verksamhetsbuller, och att Frentab har begränsad rådighet över transporterna eftersom endast en liten del av transporterna sker med bolagets egna fordon. Frentab har emellertid åtagit sig att utreda om åtgärder behöver vidtas för att innehålla 55 dBA i ekvivalent nivå respektive 70 dBA i maximal nivå vid bostäder samt de inomhusriktvärden som Folkhälsomyndigheten rekommenderar samt att vid behov vidta erforderliga bullerreducerande åtgärder.

Miljögruppen m.fl. vidhåller att transporter på Lagnövägen till och från Frentabs verksamhet ska anses utgöra en följdverksamhet för vilken Frentab ansvarar för och för vilken villkor kan föreskrivas. Vad gäller Frentabs hänvisning till riktvärden för trafikbuller enligt infrastrukturpropositionen 1996/97:53 så avser dessa riktvärden buller från allmänna vägar och syftar bl.a. till att avgöra när krav bör kunna riktas mot väghållaren. För buller från en följdverksamhet som prövas under miljöbalken ansvarar emellertid verksamhetsutövaren, varför buller från t ex tillfartsvägar till täkter där transporterna till och från täkten står för en betydande del av bullerstörningarna istället bör bedömas mot Naturvårdsverkets riktvärden för industriverksamhet.

Av den kompletterande bullerutredningen framgår att de ekvivalenta ljudnivåerna vid bostäder till följd av trafiken till täkten kommer att öka väsentligt med två

respektive fem dBA och medföra ekvivalenta ljudnivåer på över 55 dBA respektive maximala ljudnivåer på över 70 dBA.

I en dom avseende buller från trafik till en täktverksamhet från förra året fastslog Mark- och miljööverdomstolen att bedömningen av de olägenheter som uppkommer till följd av trafikbuller måste innefatta en bedömning av störningsfrekvensen, dvs. antalet tillfällen med maximala ljudnivåer (se dom 2018-08-24 i mål M 4908-17). I målet skulle, till skillnad från i förevarande fall, de maximala ljudnivåerna inte öka till följd av den tillkommande trafiken och den ekvivalenta ljudnivån endast höjas med 1 dBA. Mark- och miljööverdomstolen fann ändå att det med hänsyn till att antalet tillfällen per timma med maximala ljudnivåer, dvs passager med tunga fordon, och därmed störningsfrekvensen för närboende, skulle komma att öka väsentligt var motiverat att ställa krav på begränsningar och försiktighetsmått. Av den uppdaterade trafikutredning som Frentab gett in framgår att antalet fordonsrörelser med lastbil per maxtimme till och från verksamhetsområdet är cirka 120 stycken. För närboende bör detta innebära i snitt två lastbilspassager i minuten. Det torde enligt Miljögruppen m.fl. inte råda någon tveksamhet om att så frekventa passager – och därmed tillfällen med höga bullernivåer – kommer att innebära olägenheter för närboende.

Det stora antalet störningstillfällen tillsammans med höga ekvivalenta och maximala bullernivåer från transporterna längs Lagnövägen gör att Miljögruppen m.fl. vidhåller att ansökt verksamhet får anses medföra sådana omfattande olägenheter för boende längs Lagnövägen att verksamheten inte kan tillåtas.

I det fall verksamheten ändå tillåts vidhåller Miljögruppen m.fl. att transporter till och från verksamheten inte ska tillåtas kvälls- och nattetid, då riskerna för störd nattsömn för boende längs Lagnövägen får anses allt för stor. Vidare vidhåller Miljögruppen m.fl. att villkor innefattande begränsningsvärden för tung trafik till och från tälkten måste föreskrivas, alternativt att krav på bullerbegränsande åtgärder uppställs. Miljögruppen m.fl. anser att en så avgörande fråga för verksamhetens tillåtlighet är olämplig att skjuta upp under en provotid så som Frentab yrkat.

Miljögruppen m.fl. vill också framhålla att man finner det tveksamt om det finns tekniska och ekonomiskt rimliga åtgärder som därtill är faktiskt möjliga att vidta med beaktande av frågor om markåtkomst etc.

Mottagning av farligt avfall

Frentab har yrkat tillstånd till mottagning av farligt avfall, men samtidigt anfört att bolaget inte avser att ta in något farligt avfall. Yrkandet är enligt Frentab bara för det fall farligt avfall av misstag skulle komma in på anläggningen.

Några skyddsåtgärder för eventuell hantering och lagring av farligt avfall har inte presenterats. Miljögruppen m.fl. har därför yrkat att ett villkor på mottagningskontroll som förhindrar att farligt avfall tas emot ska föreskrivas, alternativt att villkor med krav på hantering och utformning av lagringsplatser föreskrivs om tillstånd till mottagning av farligt avfall meddelas.

Frentab har motsatt sig Miljögruppens m.fl. yrkanden. Som skäl för detta har anförts att bolaget inte har för avsikt att ta emot farligt avfall och att bolaget har en mottagningskontroll som syftar till att förhindra att så sker.

Miljögruppen m.fl. vidhåller att om tillstånd till mottagning och hantering av farligt avfall lämnas måste ett sådant innefatta krav på nödvändiga skyddsåtgärder för den hantering och lagring som verksamheten innebär.

Utsläpp till vatten

Miljögruppen m.fl. har yrkat att villkor med begränsningsvärden för aktuella föroreningar föreskrivs för utgående vatten från täkten. Frentab har i sitt bemötande föreslagit att frågan skjuts upp under en provotid under vilken Frentab ska provta utgående vatten. Resultatet tillsammans med förslag till slutliga villkor föreslås redovisas för mark- och miljödomstolen senast tre år efter att reningsanläggningen tagits i drift. Under provotiden föreslås provisoriska föreskrifter för totalkväve, totalfosfor, suspenderande ämnen och oljeindex.

Miljögruppen m.fl. ifrågasätter om det finns skäl att skjuta upp frågan om begränsningsvärden under en provotid. Det är fråga om en pågående verksamhet och de föreningar som kommer med lakvatten från Suez verksamhet bör vara kända. Något skäl för att skjuta upp frågan under en provotid tycks därför inte föreligga.

Miljögruppen m.fl. noterar även att föreslagen provotid tycks omotiverat lång och anser att tiden för redovisning bör anges till tid från tillståndets ikraftträdande och inte idrifttagande av reningsanläggningen. Vidare anser Miljögruppen m.fl. att ett eventuellt provotidsförordnande även måste ange provtagningsfrekvens och föreslår att denna sätts till fyra prover jämnt fördelade under året.

Vad gäller föreslagna provisoriska föreskrifter så får ett totalkväve om 40 mg/l anses mycket högt i sammanhanget och Miljögruppen m.fl. delar inte Frentabs uppfattning att nivån är motiverad mot bakgrund av att kvävehalten i Koviksträsk är 10 mg/l.

Vad gäller den planerade reningsanläggningen har Miljögruppen m.fl. ifrågasatt om det föreligger skäl för avsteg från strandskyddsbestämmelserna. Frentab har i bemötande inte framfört några andra skäl än de som tidigare angetts varför frågan kvarstår.

Skyddszon mot naturreservatet

I ingivet yttrande påpekade Miljögruppen m.fl. att det enligt villkor i nu gällande tillstånd och beslut för verksamheten ska bevaras vegetation mellan täktområdet och Velamsunds naturreservat. Frentab anger i bemötandet att denna nuvarande skyddszon mellan verksamhetsområdet och naturreservatet kommer att tas bort i stora delar. Vidare anförs att någon vegetation inte kommer att finnas inom verksamhetsområdet annat än på planerad bullervalls utsida. Frentab menar dock att bullervallen tillsammans med omgivande skog effektivt hindrar insyn från naturreservatet liksom spridning av damm från verksamhetsområdet till naturreservatet.

Miljögruppen m.fl. noterar att borttagandet av nuvarande skyddszon innebär att verksamhetsområdet kommer att ligga direkt an mot naturreservatet. Den "omgivande skog" som Frentab menar kommer att hindra insyn från naturreservatet liksom spridning buller och damm från verksamheten till naturreservatet utgörs alltså av själva naturreservatet.

Miljögruppen m.fl. vidhåller att nu gällande krav på att behålla en skyddszon av träd mellan verksamhetsområdet och naturreservatet är rimligt och anser inte att Frentab visat att sådan skyddszon inte är nödvändig.

Stenkast

Miljögruppen m.fl. har, om verksamheten tillåts, yrkat att villkor med innebörden att stenkast inte får ske utanför verksamhetsområdet, alternativt att tung täckning ska användas, föreskrivs.

Med hänvisning till att det vid sprängning upprättas ett skyddsområde av den ansvariga sprängaren, vilken är en extern konsult, har Frentab motsatt sig att sådant villkor föreskrivs. Bolaget har också gett in en rutin för sprängning.

Miljögruppen m.fl. vidhåller att villkor med innebörden att stenkast inte får förekomma utanför verksamhetsområdet, alternativt att tung täckning ska användas vid sprängning, är motiverat och hänvisar till vad gruppen anfört tidigare.

Behovet av verksamheten

En allmän utgångspunkt vid markanvändning är att marken ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till bl.a. läget och föreliggande behov (3 kap 1 § miljöbalken). För en täktverksamhet bör rimligen gälla att behov av materialet ur såväl kvalitetssynpunkt som mängdmässigt måste föreligga.

Ansökt verksamhet innefattar brytning av berg och återvinning av entreprenadberg. Brytning av berg ska enligt ansökan endast ske till den del som entreprenadberg inte

tas emot. Frentab har dock angett att viss brytning alltid är nödvändig för att kunna blanda in berg från tåkten i det återvunna entreprenadbergsmaterialet.

Av nu ingiven komplettering framgår att entreprenadberg, särskilt från tunnelbyggen, ofta är kraftigt sprängskadat vilket minskar användbarheten. Vidare framgår att bergmaterialet i tåkten endast uppnår klass 3 för betong och klass 2 för järnväg och väg (se sid 2 och 14 i Bilaga K). Det senare utvecklas i Bilaga K6, Petrografisk analys, där det framgår att berget i tåkten har en svavelhalt som överskrider riktvärdet för svavel enligt Trafikverkets handbok för hantering av sulfidförande bergarter (TDOK 2015:057).

Sulfidhaltigt berg innebär ofta begränsade möjligheter att leverera ballast till betong. Miljögruppen m.fl. finner det därför osäkert om det finns en efterfrågan på det sprängskadade entreprenadberg, inte osannolikt från planerad tunnelutbyggnad till söderort och Nacka, uppblandat med sulfidhaltigt berg av klass 3 för betong, som Frentabs verksamhet avser att producera. Miljögruppen m.fl. anser inte att Frentab på ett tillräckligt tydligt sätt visat att behov föreligger av de kvalitéer och kvantiteter som bolaget avser att producera vid anläggningen.

Tidsbegränsat tillstånd samt verkställighet

Miljögruppen m.fl. vidhåller att det finns skäl att tidsbegränsa även återvinningsverksamheten med hänvisning till den omfattande omgivningspåverkan som denna har och hänvisar här till vad gruppen anfört i avsnitt 4.1 i [tidigare] yttrande. Vad Frentab anfört i bemötandet ändrar inte gruppens inställning.

Miljögruppen m.fl. motsätter sig vidare alltjämt att verkställighetsförordnande meddelas. Frentab har i bemötandet inte anfört något som ändrar gruppens tidigare inställning.

Nacka Miljövårdsråd

De vidhåller sin tidigare inställning för det fall domstolen ändå skulle ge bolaget tillstånd.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner

Frentabs bemötande föranleder inte dem att ändra ståndpunkt. Kompensationsåtgärder är nödvändiga beroende av påverkan på såväl rekreativa och ekologiska värden i reservatet. Dispens från reservatsföreskrifterna borde sökas.

CM

Miljökonsekvensbeskrivningen bör underkännas då den är bristfällig och svårläst. Trots ingivna kompletteringar är det svårt att få en uppfattning om sökt verksamhets konsekvenser samt om sökt verksamhet är förenlig med gällande miljömål. Det är svårt att bilda sig en uppfattning om de sammanvägda konsekvenserna som den utökade verksamheten kommer att medföra.

MÅLETS HANDLÄGGNING

Ansökan kungjordes, efter viss komplettering, den 14 december 2018. Domstolen höll huvudförhandling med syn den 26 och 27 augusti 2019.

Specifik miljöbedömning. Den 1 januari 2018 upphörde 6 kap. miljöbalken i dess tidigare lydelse att gälla och ersattes av ett nytt 6 kapitel i miljöbalken tillsammans med en ny förordning, miljöbedömningsförordningen (2017:966). Ansökan inkom till mark- och miljödomstolen den 28 augusti varför de nya föreskrifterna gäller för handläggningen och prövningen av målet. Då det inledandet samrådet med länsstyrelsen och Nacka och Värmdö kommuner skett före ikraftträdandet av de nya föreskrifterna gäller, enligt övergångsreglerna i lagen (2017:955) om ändring i miljöbalken, de äldre föreskrifterna ifråga om samrådsförfarandet.

Vattenverksamhet. Genom lagen (2018:1407) om ändring i miljöbalken infördes nya bestämmelser om bl.a. vattenverksamhet i 11 kap. miljöbalken. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 2019. Enligt övergångsbestämmelsen gäller äldre bestämmelser fortfarande för handläggning och prövning av mål som inletts före ikraftträdandet. Frentabs ansökan om tillstånd, vilken även omfattar tillstånd till vattenverksamhet, kom in till mark- och miljödomstolen den 28 augusti 2018. Det innebär att äldre bestämmelser i miljöbalken ska tillämpas i målet.

HUVUDFÖRHANDLING MED SYN

Huvudförhandling

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling i målet den 26 och 27 augusti 2019. Med anledning av frågor som uppkommit vid förhandlingen har Frentab därefter gett in ett kompletterande yttrande. De motparter som deltog vid förhandlingen har getts tillfälle att yttra sig över Frentabs komplettering.

Frentabs komplettering

Frentab har redovisat ett nytt huvudalternativ avseende rening av dagvatten och grundvatten som ska bortledas från täktområdet. Detta alternativ innebär att en reningsanläggning placeras i det befintliga täktområdet, dvs. rening av vatten kommer att ske inom det arrendeområde som bolaget förfogar över.

Frentab har i övrigt anfört bl.a. följande i det kompletterande yttrandet.

Omfattningen av den utbrutna tåkten, efter 15 års brytning enligt det justerade yrkandet, framgår av en ingiven grundkarta med möjlig placering av bioreaktorer. Skillnaden mot tidigare redovisning är att Frentab kommer att lämna berg i anläggningsområdets nordvästra del (område C), där brytning sker ned till + 23 m. I övriga delar (område A och B) kommer brytning som tidigare redovisats att ske till + 10 m.

Vidare bifogas en bedömning av hur justeringen påverkar dels buller, dels grundvattentrycket i omgivningen. Vad beträffar buller bedöms det villkor som Frentab föreslagit kunna uppfyllas även med den redovisade justeringen. Påverkan på grundvattentrycket i omgivningen bedöms minska med justeringen.

Frentab kommer att rena vatten som ska användas för dammbekämpning i kolfilter. Därigenom kommer PFAS att skiljas av och dammbekämpningen inte ge upphov till negativa miljökonsekvenser vad avser detta ämne.

Frentab har låtit utreda vilken tätning som behöver ske i samband med efterbehandlingen av bergtäkten, i syfte att upprätthålla grundvattentrycket i omgivningen. På grundval av utredningen har nya, mer detaljerade efterbehandlingsplaner upprättats; en plan med utgångspunkt från att området i fortsättningen används för industriändamål, vilket är den plan bolaget förordar, och en plan med utgångspunkt från att det efterbehandlade området planteras med skog.

Bolaget redovisar närmare skäl för yrkandet om verkställighetsförordnande.

Vid huvudförhandlingen hänvisade företrädare för Värmdö kommun till fem olyckor på aktuell sträcka av Lagnövägen. Flera av dessa avsåg olyckor med tunga fordon som inte hade något samband med Frentabs verksamhet och – i ett fall – en olycka på en helt annan väg. Vidare hänvisade kommunen till många klagomål på bolagets verksamhet. Enligt uppgift från kommunen finns klagomål registrerade under perioden 1997–2004, det vill säga innan Frentab etablerade sig i Kovik.

Motparters yttranden över kompletteringen

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande. Länsstyrelsen har inget att invända mot den föreslagna reningslösningen med bioreaktorer. Länsstyrelsen har inte heller några invändningar mot den justerade efterbehandlingsplanen. Länsstyrelsen yrkar att det,

om tillstånd meddelas, föreskrivs att årsmedelvärde av föroreningar i utgående vatten inte får överskrida uppmätta halter i Koviksträsk. Vidare yrkas att det i villkor föreskrivs att inträngande PFAS-förorenat vatten från angränsande deponi samt vatten som tas ut från Koviks träsk för dammbekämpning och våtsikten ska renas med kolfilter. Villkor 7, 8 och 9 kan slås ihop till ett villkor. Sista meningen i villkor 10 bör utgå. Storleken på den ekonomiska säkerheten ska ses över och vid behov justeras med anledning av den ändrade efterbehandlingsplanen.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden har vidhållit tidigare yttrande om att tillstyrka ansökan. Nämnden har vidare lämnat synpunkter på buller i Velamsunds naturreservat och på vattenrening.

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden i Värmdö kommun

Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden har anfört bl.a. följande. Nämnden ser positivt på att den reningsanläggning som föreslås i kompletteringen fungerar vid lägre temperaturer än den anläggning som angavs tidigare. I kompletteringen framgår inget nytt förslag till riktvärden för utgående vatten. Nämnden utgår från att de förslag till riktvärden som presenterades under huvudförhandlingen kvarstår. Miljökvalitetsnormerna bör inte äventyras. Förslaget till riktvärden är för högt satt avseende kväve. Enligt kommunens dagvattenpolicy ska kvävehalten inte överskrida 3,5 mg/l i utgående vatten från verksamhetsutövare. Vad gäller provotiden behöver bolaget utreda vilka föroreningshalter recipienten tål i förhållande till miljökvalitetsnormer innan utsläpp sker. Maximala föroreningshalter i utgående vatten ska fastställas i samband med att tillståndet träder i kraft. Vid ett flertal tillfällen har nämnden fått kännedom om att det finns en oro bland närboende angående trafiksituationen på Lagnövägen. Ett exempel på ett sådant tillfälle är då ett e-postmeddelande med bilder på olyckor med tung trafik inkom till nämnden. Nämnden har aldrig angett att det fanns en koppling mellan dessa olyckor och verksamheten inom bolagets anläggning. Kommunen har inte heller utrett

olyckorna. Det är dock relevant att redovisa den oro boende upplever kring trafiken på Lagnövägen, eftersom den förlängda och utökade verksamheten kommer att medföra en ökning av den tunga trafiken.

Miljögruppen m.fl. och Nacka Miljövårdsråd

Miljögruppen m.fl. och Nacka Miljövårdsråd har anfört bl.a. följande. De vidhåller att verksamheten med hänsyn till dess lokalisering och de olägenheter den medför inte är tillåtlig. För det fall ett tillstånd ändå meddelas vidhåller de sina tidigare föreslagna villkor. Frentab saknar i stora delar relevanta och underbyggda argument för att bemöta de synpunkter som lämnats på ansökan. Det gäller särskilt omfattningen av transporter längs Lagnövägen och hur verksamheten i detta avseende kan vara förenlig med utvecklingen av området i stort, påverkan på de värden som naturreservatet innebär samt hur alternativutredningen utförts samt behovet av alla delar av verksamheten.

CA och VA

CA och VA har lämnat synpunkter på kväveutsläpp och påverkan på vattenförekomsten Askrikefjärden.

DOMSKÄL

Prövningens omfattning

Frentab bedriver sedan 2009 tillståndspliktig återvinnings- och bergtäktsverksamhet vid en anläggning i Kovik i Nacka kommun. Bolaget ansöker om tillstånd till utvid-gad verksamhet i ett större område på fastigheterna XXX och WWW, som ligger utmed väg 642 (Lagnövägen) i den nordöstra delen av Nacka kommun och invid gränsen till Värmdö kommun.

Mark- och miljödomstolen har att pröva Frentabs ansökan om dels tillstånd till utvidgad återvinnings- och bergtäktsverksamhet, dels tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till bortledning av grundvatten som samlats upp inom verksamhetsområdet och bortledning av ytvatten från Koviksträsk.

Miljökonsekvensbeskrivning

I ansökan ingår en teknisk beskrivning och en miljökonsekvensbeskrivning.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner har ansett att miljökonsekvensbeskrivningen bör underkännas med hänsyn till bl.a. att bedömningar av verksamheternas konsekvenser för artskyddade arter, naturvärden och rekreativa värden är otillräckliga. Miljögruppen m.fl. har ansett att ansökningsunderlaget har brister i ett flertal avseenden och att underlaget därför inte kan läggas till grund för prövningen. CM har ansett att miljökonsekvensbeskrivningen bör underkännas då den är bristfällig och svårläst samt att det är svårt att få en uppfattning om verksamhetens konsekvenser och om den är förenlig med gällande miljömål.

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen, med de kompletteringar som gjorts i fråga om bl.a. hydrogeologi, alternativa lokaliseringar och trafik på Lagnövägen, har ett sådant innehåll att den uppfyller de krav som följer av 6 kap. miljöbalken. Den ska därför godkännas eftersom den slutligt möjliggjort såväl en identifiering och beskrivning som en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna. Det finns inte heller något hinder mot att pröva ansökan i sak med hänsyn till genomförda samråd. Den specifika miljöbedömningen kan därmed i enlighet med 6 kap. 43 § miljöbalken slutföras.

Rådighet

Mark- och miljödomstolen anser att Frentab har visat att bolaget har rådighet över vatten enligt 2 kap. lagen (1998:821) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Tillåtlighet

Lokalisering

Rättslig reglering

För en verksamhet som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, se 2 kap. 6 § miljöbalken.

Lokaliseringsutredningen

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas alternativ till en utökad täkt i Kovik i form av att öppna en ny täkt i det sydöstra försörjningsområdet för Stockholm eller att utöka produktionen i någon av de övriga befintliga täkterna i området. Som alternativ till en ny täkt anges dels området Kranglan sydväst om Saltsjöbadsleden i höjd med Saltsjö-Duvnäs, dels ett område på Ingarö. I miljökonsekvensbeskrivningen anges också en alternativ utformning på den sökta platsen. Vidare har Frentab gett in komplettering om behov av verksamheten och alternativa lokaliseringar.

Mark- och miljödomstolen bedömer att lokaliseringsutredningen har den omfattning som behövs för att bedöma om den valda lokaliseringen uppfyller miljöbalkens krav.

Tidigare täktverksamhet m.m.

Återvinnings- och täktverksamhet bedrivs på platsen med stöd av ett tillstånd som gäller till sommaren 2020. Det befintliga täktområdet är därför starkt påverkat. Omedelbart norr om täktområdet finns Suez avfallsanläggning där verksamhet har bedrivits under lång tid. Den ansökta verksamheten innebär att ett ytterligare markområde kommer att tas i anspråk för att bryta bergmaterial och bedriva en utökad återvinningsverksamhet. Ett naturområde i väster kommer att påverkas av den utökade verksamheten. I bolagets komplettering efter huvudförhandlingen har en viss justering av verksamheten gjorts i anläggningsområdets nordvästra del. Enligt mark- och miljödomstolens mening ger utredningen stöd för att det i det västra området inte finns några särskilt höga naturvärden eller skyddade arter som kan hindra tillåtlighet. Intrånget i området ska vägas mot att den utökade verksamheten medger en fortsatt samlokalisering av verksamhet. Vid framtida behandling av frågor om efterbehandling kan krav ställas på återställande av miljön.

Mark- och miljödomstolen bedömer att den nuvarande lokaliseringen gör det lämpligt att bedriva fortsatt verksamhet på platsen med hänsyn till behovet av bygg- och anläggningsmaterial i Nacka och Värmdö kommuner.

Velamsunds naturreservat

Den ansökta täktverksamheten kommer i söder och väster angränsa till Velamsunds naturreservat. Redan i dag påverkas naturreservatet av Frentabs verksamhet, främst vad gäller buller och andra störningar i ett område närmast täkten. Den ansökta verksamheten innebär att täktområdet utvidgas och att en bullervall mot reservatet förlängs. Påverkan på naturreservatet kommer att öka något då verksamheten utvidgas söderut och västerut. Av underlaget framgår dock att återvinnings- och täktverksamheten inte kommer att bedrivas i naturreservatet. Mark- och miljödomstolen bedömer att verksamheten inte kommer att medföra någon direkt påverkan på reservatets naturvärden.

Mark- och miljödomstolen uppfattar att Velamsunds naturreservat har stor betydelse för naturvård och rörligt friluftsliv i främst ett kommunalt perspektiv, men reservatet bedöms inte vara ett sådant område där det är särskilt angeläget att värna tystnaden. Domstolen anser att det finns skäl att ha en likartad syn på ljudnivåer som vid tidigare tillståndsprövning av verksamheten. Naturreservatet inrättades vid en tid då omfattande verksamhet redan pågick vid Kovik och då annan verksamhet, t.ex. den närbelägna golfbanan, påverkade området. Reservatet är beläget i närheten av tätort och påverkas av trafik på vägar som går rakt igenom reservatet.

Reservatet kommer att påverkas av buller och andra störningar från verksamheten, dvs. påverkan avser främst de upplevelsevärden som är knutna till det rörliga friluftslivet. Skyddsåtgärder i form av bl.a. en utökad bullervall kommer att vidtas för att begränsa olägenheterna. Det har dock inte framkommit att reservatsområdet närmast tåkten har särskilt höga värden för naturvård eller friluftsliv eller att det hör till de mer besökta delarna av reservatet. Det har inte heller framkommit att någon anlagd väg eller stig i reservatet påverkas. Mark- och miljödomstolen bedömer att det är möjligt att genom krav på verksamheten begränsa den negativa påverkan på naturreservatets skyddsintressen på ett sådant sätt att det inte finns hinder mot verksamheten. Utredningen ger även stöd för att grundvattenbortledningen inte får någon påverkan på två närbelägna våtmarker i naturreservatet. Den bedömningen grundas på att våtmarkerna inte bedöms vara grundvattenberoende.

Riksintressen, planer

Verksamheten bedöms inte ha någon negativ inverkan på riksintresse. Verksamhetsområdet omfattas inte av vare sig detaljplan eller områdesbestämmelser. Det finns därmed inte något hinder mot tillåtlighet i denna del.

Den miljöfarliga verksamhetens påverkan på människors hälsa och miljö

Verksamhetens påverkan på människors hälsa och miljö genom tunga transporter på Lagnövägen behandlas i ett senare avsnitt.

Verksamheten kommer att påverka människors hälsa och miljön på olika sätt. Störningar som kan påverka människors hälsa kommer att ske på grund av bl.a. mottagning, bearbetning och transporter av material samt sprängningar för uttag av bergmaterial. Verksamheten ger upphov till buller, vibrationer och damning. Mark- och miljödomstolen konstaterar att den utvidgade verksamheten i väster är belägen på ett längre avstånd från bostäder än verksamheten i det befintliga täktområdet. Avståndet till bostäder gör att även verksamheten med hästgödsel kan godtas. Verksamhetens påverkan på hälsa och miljö kan begränsas genom krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått. Påverkan på människors hälsa och miljön bedöms inte vara något hinder mot tillåtlighet.

Frågor om vatten

Grundvattenbortledning

Genom den planerade verksamheten med uttag av berg utökas den befintliga bottenytan och därmed även den pågående grundvattenbortledningen. Utformningen av den befintliga verksamheten (plan och sektion) innebär att den närbelägna anläggningen som drivs av Suez bidrar till ett inflöde av grundvatten som är påverkat av den där bedrivna verksamheten. Utvidgningen västerut och längs verksamhetsgränsen mot Suez anläggning bedöms inte medföra att påverkan på det inläckande grundvattnets kvalitet ändras på ett påtagligt sätt vad gäller ingående parametrar eller blir större vad gäller halter. Samtidigt har Frentab redovisat försiktighetsmått för den utökade verksamheten, dvs. ett separat uppsamlingsystem, separat kontroll och vid behov separat rening, som innebär att omgivningspåverkan minimeras.

Spridning av förorenade ämnen från Suez anläggning är inte ett resultat av befintlig eller planerad verksamhet inom Frentabs verksamhetsområde, eftersom spridningen ändå diffust sker med naturlig grundvattenströmning ut från Suez anläggning. I motsats till vad som anförts av länsstyrelsen bedömer mark- och miljödomstolen att planerad verksamhet innebär en möjlighet att bättre kontrollera denna spridning.

Hur ett eventuellt framtida ansvar ska fördelas är inte en del av prövningen i detta mål och heller inte ett hinder för tillåtligheten.

Mark- och miljödomstolen bedömer sammantaget att det finns förutsättningar att ge tillstånd till bortledning av grundvatten som samlats upp inom verksamhetsområdet.

Ytvattenbortledning

Ytvatten från Koviksträsk planeras att användas för Frentabs verksamhet. Mark- och miljödomstolen bedömer att storleken av uttaget är måttligt och inte påverkar förhållanden i sjön vare sig i ett kort eller långt perspektiv. Beroende på den konstaterade förekomsten av PFOS och PFAS har lämpligheten i att använda detta vatten ifrågasatts. Domstolen anser dock att de åtgärder bolaget har redovisat för den utökade verksamheten, med ett separat uppsamlingssystem, separat kontroll och vid behov separat rening, säkerställer att omgivningspåverkan avseende ytvatten inte förändras negativt av planerad verksamhet. Ytvattenbortledningen innebär inte heller att föroreningsspridningen i sig förändras. Domstolen bedömer att det, med lämpliga villkor och andra försiktighetsåtgärder, finns förutsättningar att ge tillstånd till bortledning av ytvatten från Koviksträsk enligt ansökan.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Av utredningen framgår att grundvatten från täktområdet i viss utsträckning innehåller grundvatten som härrör från Suez anläggning och som innehåller föroreningar från den anläggningen. Det grundvatten som ska ledas bort kan, med viss sannolikhet, behöva renas i vissa avseenden. Det kan inte heller uteslutas att även det dagvatten som samlas upp inom verksamhetsområdet behöver renas i vissa avseenden. Frentab har under huvudförhandlingen redovisat att uppsamling av vatten ska ske med ett separat uppsamlingssystem för att möjliggöra separat kontroll och vid behov separat rening. Bolaget har även redovisat ett nytt alternativ till rening som innebär att en reningsanläggning placeras i det befintliga täktområdet i stället för den ansökta reningsanläggningen vid Koviksträsk, utanför det nuvarande

verksamhetsområdet. Anläggningen vid Koviksträsk, som det gjorts invändningar mot, är således inte längre aktuell.

Mark- och miljödomstolen bedömer att Frentab har förutsättningar att rena dagvatten och grundvatten på ett sådant sätt att en bortledning av vattnet inte kommer i konflikt med bestämmelserna om förvaltning av kvaliteten på vatten, närmast miljökvalitetsnormerna i vattenförekomsten Askrikefjärden.

Efterbehandling

Frentab har ansökt om tillstånd till användning av totalt 4 500 000 ton avfall i form av massor m.m., som medför ringa föroreningsrisk, inom anläggningen för bullervallar och efterbehandling. Bolaget har efter huvudförhandlingen begränsat yrkandet till 2 850 000 ton avfall och redovisat att brytning i områdets nordvästra del kommer att ske till + 23 m.

Mark- och miljööverdomstolen har i ett avgörande prövat frågan om det är tillåtligt med efterbehandling av en täkt genom införande av externa massor (dom den 2 juli 2019 i mål M 7582-18). Av avgörandet framgår att för att det ska vara fråga om en återvinningsåtgärd när avfallsmassor används för utfyllnad i efterbehandlingssyfte krävs att avfallsmassorna används för att ersätta annat material som annars hade behövts för efterbehandlingen. Det krävs även att avfallet är lämpligt för ändamålet. Om kraven inte är uppfyllda blir utfyllnadsåtgärden att betrakta som bortskaffande av avfall enligt 15 kap. 6 § miljöbalken och kommer att klassificeras som deponering enligt 5 § avfallsförordningen (2011:927).

Mark- och miljödomstolen bedömer att Frentab inte har visat att det huvudsakliga syftet med införseln av de aktuella massorna är att ersätta ett annat material som annars hade använts. Det är därför inte fråga om ett återvinningsförfarande. Den helt övervägande delen av massorna är enligt ansökan avsedd att användas för efterbehandling. Domstolen konstaterar att frågan om krav på efterbehandling av takten inte provas i samband med denna dom, utan i ett senare skede. Vid dessa

förhållanden saknas det förutsättningar att närmare överväga vilken mängd massor som kan behövas för att anlägga bullervall. Enligt domstolens mening har det inte framkommit annat än att Frentab kan använda annat material för att anlägga en bullervall.

På grund av det anförda bedömer mark- och miljödomstolen att den ansökta verksamheten i form av användning av totalt 2 850 000 ton avfall i form av massor m.m. inte är tillåtlig.

Transporter och trafiksäkerhet

Mark- och miljödomstolen överväger därefter betydelsen av de transporter som följer av en utökad återvinnings- och täktverksamhet i Kovik.

Motparter har ansett att transporterna är alltför omfattande för att rymmas på ett trafiksäkert sätt på väg 642 Lagnövägen, främst transporter från verksamhetens in- och utfart söderut på Lagnövägen och vidare in på Gamla Skärgårdsvägen.

Frentab har uppgett bl.a. följande. Nuvarande tillstånd medger 155 tunga transporter per dag. Det föreslås ett villkor som anger att fram till dess att säkerhetshöjande åtgärder enligt kommande åtgärdsvalsstudie vidtagits får antalet tunga fordonsrörelser till eller från bolagets anläggning uppgå till högst 450 per dygn. WSP:s utredning visar att trafikriskerna på Lagnövägen kan hållas på en acceptabel nivå under förutsättning att ett antal säkerhetshöjande åtgärder vidtas.

Den ansökta verksamheten innebär att Frentabs tunga transporter på Lagnövägen och in på Gamla Skärgårdsvägen har en sådan omfattning att transporterna utgör sådan följdverksamhet som avses i 16 kap. 7 § miljöbalken (jfr NJA 2004 s. 421). Mark- och miljödomstolen ska därför ta hänsyn till transporterna vid prövningen och kan förena ett tillstånd med villkor i den utsträckning Frentab har en faktisk och rättslig möjlighet att följa sådana villkor.

Mark- och miljödomstolen antecknar följande utifrån det som framkom vid synen och det som framgår av bl.a. Frentabs trafikutredning. Under synen på Lagnövägen, som skedde i en buss, kunde domstolen iaktta att utrymmet på vägen var begränsat vid ett möte med en stor lastbil. Det finns inget utrymme för gångtrafikanter, vilket också framgick när en person som gick längs vägen fick gå ner i diket. I samband med busstransporten till Frentabs anläggning, dvs. innan synen påbörjats, noterade domstolen även en cyklist på Lagnövägen som ledde till att bussen bromsade in så att den kunde passera cykeln på ett säkert sätt. Trots att möte skedde med ett litet antal fordon på Lagnövägen uppfattade domstolen att trafiksituationen var besvärlig. Vägen är smal, mellan 6,5 och 7,5 meter bred, och den saknar trottoarer och gatubelysning. Det finns ingen gång- och cykelväg på sträckan. Vägen går genom Velamsunds naturreservat och längs vägen ligger också Nacka Golfklubbs golfbana, med mark på båda sidor om vägen. Det finns en cykelväg som korsar Lagnövägen i höjd med Nacka Golfklubb. För att passera vägen behöver gående och cyklister röra sig cirka 50 meter längs vägen. Vidare finns det ett par infartsvägar till bl.a. ett bostadsområde vid Insjön strax innan Lagnövägen ansluter till Gamla Skärgårdsvägen. På den ganska korta sträckan mellan Frentabs anläggning och Gamla Skärgårdsvägen finns tre skarpa kurvor med dålig sikt på grund av växtlighet. Två busslinjer trafikerar Lagnövägen med 60-minuterstrafik. Standarden på busshållplatserna är låg och det saknas passager över vägen vid hållplatserna. Vägen bedöms i dag ha för hög tillåten hastighet med hänsyn till stoppsikten. Under perioden november 2007–november 2017 rapporterades 14 personskadeolyckor till polis och sjukvård, varav fyra olyckor med tungt fordon inblandat, samt 20 skadade personer. Flertalet olyckor var av typen singel motorfordon eller möte-motorfordon. Under perioden inträffade en allvarlig olycka med en mc-förare och en dödsolycka då en personbil kom över på fel sida av vägen och krockade med en lastbil.

I målet finns vidare följande uppgifter om trafiken på Lagnövägen. Trafikmätningar i oktober 2014 visar att trafikflödet sammanslaget för båda körriktningarna är cirka 210 fordon per timme, vilket bedöms vara en låg belastning. Vid en mätplats nära bostadsområdet vid Insjön var årsdygnstrafiken cirka 2 320 fordon per dygn, varav 400 lastbilar per dygn. Mätresultaten visade att 27 procent av fordonen kör fortare

än den skyltade hastigheten om 70 km/h. Frentab hade 2014 cirka 100 fordonsrörelser till och från sin anläggning och i dag är det cirka 155 rörelser.

Det av Frentab föreslagna villkoret innebär en begränsning till 450 tunga fordonsrörelser per dygn på Lagnövägen fram till dess att säkerhetshöjande åtgärder enligt kommande åtgärdsvalsstudie vidtagits. Bolagets uppgifter innebär vidare att antalet fordonsrörelser därefter kan öka till teoretiskt högst 1 355 tunga fordonsrörelser per dygn.

Mark- och miljööverdomstolen har i ett avgörande prövat frågan om tillåtligheten av en täktverksamhet med hänsyn till trafiksäkerheten på en väg till följd av verksamhetens transporter (dom den 19 april 2019 i mål M 10855-15). Mark- och miljödomstolen bedömde att verksamheten inte var tillätlig med hänsyn till de olägenheter som skulle bli följden av en ökad tung trafik på en väg av liknande storlek som i detta mål. Mark- och miljööverdomstolen bedömde, efter att ett yttrande inhämtats från Trafikverket, att verksamheten kunde tillåtas. Trafikverket hade föreslagit åtgärder för att förbättra trafiksäkerheten genom att en breddning av vägen till sju meters bredd och bärighetsförbättrande åtgärder. Enligt Trafikverkets bedömning skulle åtgärderna innebära att trafiksäkerheten förbättras jämfört med dagens situation. Sökanden hade åtagit sig att utföra konkreta åtgärder vid den tänkta täktutfarten och att genom kontakt med länsstyrelsen, trafikenheten och Trafikverket se till att nödvändiga trafiksäkerhetshöjande åtgärder kommer till stånd. Som skäl för bedömningen att verksamheten kunde tillåtas anfördes bl.a. att Mark- och miljööverdomstolen saknade skäl att ifrågasätta Trafikverkets bedömning.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Även med den begränsning som Frentab föreslagit i ett villkor, dvs. högst 450 tunga fordonsrörelser per dygn till dess att säkerhetshöjande åtgärder vidtagits, innebär verksamheten en betydande ökning av tunga transporter jämfört med i dag. Med beaktande av att trafiktätheten för närvarande inte är särskilt hög på Lagnövägen

bedömer domstolen att en så stor ökning av den tunga trafiken medför en klart högre risk för olyckor med tunga fordon inblandade. Av Frentabs utredning framgår också att risken för trafikolyckor på Lagnövägen ökar till följd av en ökad trafikering. Den ökade trafikeringen beror inte enbart på Frentabs utökade verksamhet utan även på att ökad verksamhet planeras i Velamsunds naturreservat och vid Nacka Golfklubb. De ökade trafikriskerna avser singelolyckor, sidokollisioner vid utfarter och trafikolyckor mellan fordon och oskyddade trafikanter. Den ökade tunga trafiken bedöms särskilt öka risken för kollisioner och upphinnandeolyckor. Trafikverkets uppgifter om trafiken på Lagnövägen visar att det finns en betydande osäkerhet om trafiksäkerheten till följd av ett ökat antal tunga transporter, även med hänsyn till Frentabs kompletterande utredning. Trafikverkets yttrande måste förstås så att det i dag saknas en samlad behovs- och problembild och förutsättningar för att redovisa vilka åtgärder som långsiktigt behövs på vägen. Det är inte möjligt att bedöma vilka åtgärder som är möjliga att vidta med hänsyn till naturreservatet. Vidare saknas det finansiering av åtgärder på Lagnövägen, både från statligt och kommunalt håll. Även om ett arbete med en åtgärdsvalsstudie planeras inledas 2020, så är en statlig finansiering inte planerad förrän tidigast 2029.

Enligt mark- och miljödomstolens mening finns det i målet inte ett tillräckligt underlag för att bedöma konsekvenserna av den ansökta verksamheten och vilka villkor som kan föreskrivas när det gäller exempelvis krav på in- och utfarten till Frentabs verksamhet eller möjligheten att anlägga en gång- och cykelväg i anslutning till naturreservatet. Det finns inte heller något underlag för att bedöma vilka kostnader som krävs för att höja säkerheten på Lagnövägen och därmed vilka krav som är rimliga att ställa på Frentab.

Mark- och miljödomstolen bedömer sammantaget att tillgängligt underlag visar att olägenheterna på Lagnövägen till följd av de tunga transporterna, särskilt avseende trafiksäkerheten, är så betydande att den ansökta verksamheten inte är tillåtlig. Vid bedömningen beaktas särskilt att det saknas en samlad utredning om vilka behov som finns på Lagnövägen, vilka åtgärder som långsiktigt behöver utföras på vägen och under vilka ekonomiska och rättsliga förutsättningar åtgärderna ska genom-

föras. En sådan utredning behöver ta hänsyn till både Frentabs utökade verksamhet och annan planerad bebyggelse och verksamhet i naturreservatet, på golfbanan och i Skeviksstrand.

Frentab har uppgett att det inte bedöms möjligt att begränsa verksamheten utöver vad bolaget medgett genom det föreslagna villkoret om att inledningsvis begränsa antalet transportrörelser. Mark- och miljödomstolen har inte någon anledning att ifrågasätta denna uppgift.

Slutsats

Mark- och miljödomstolen drar slutsatsen att den ansökta verksamheten inte kan tillåtas med hänsyn till de olägenheter, särskilt avseende trafiksäkerheten, som verksamhetens transporter ger upphov till på Lagnövägen. Det finns vidare skäl att begränsa den ansökta verksamheten avseende återvinningsverksamhet i den del som rör mottagning av material som ska användas för efterbehandling. Domstolen bedömer att det i övrigt inte finns något hinder mot den ansökta verksamheten enligt 9 kap. och 11 kap. miljöbalken.

Ansökan om tillstånd ska med hänsyn till det anförda avslås.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen bedömer att prövningsavgiften slutligt ska fastställas till 21 660 kr.

Rättegångskostnader

Frentab har medgett länsstyrelsens yrkande om ersättning för rättegångskostnader. Övriga motparter har inte framställt något yrkande om ersättning för rättegångskostnader.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga](#) (MMD-01)

Överklagande senast den 8 januari 2019.

Anders Lillienau

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Lillienau, tekniska rådet Ola Lindstrand samt de särskilda ledamöterna Kerstin Kellerman och Kerstin Blom Bokliden.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se